

lida Huhtanen

SATAKUNNAN HISTORIAESITTEEN
SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Viestinnän koulutusohjelma
2013

SATAKUNNAN HISTORIAESITTEEN SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Huhtanen, Iida
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma
Huhtikuu 2013
Ohjaaja: Merimaa, Henry
Sivumäärä: 50
Liitteitä: 1

Asiasanat: esite, julkaisu, taitto, Satakunta

Opinnäytetyön aiheena oli toteuttaa Satakunnan historiasta kertova esite, jonka toimeksiantajana oli Satakuntaliitto. Satakuntaliitto toivoi selkeää, kiinnostavaa ja maakuntaylpeyttä ja -mielenkiintoa herättävää esitettä, jota sopisi kaikkien satakuntalaisten kotiin luettavaksi.

Aluksi työssä esitellään Satakunta ja Satakuntaliiton toiminta. Kolmannessa luvussa kerrotaan työn tavoitteista sekä Satakuntaliiton että työn tekijän näkökulmasta. Neljännessä luvussa käsitellään lyhyesti esitteen markkinointia.

Viidennessä luvussa esitellään vaihe vaiheelta kuinka julkaisut, kuten esitteet, tulee suunnitella, toteuttaa ja julkaista. Vaiheiden yhteydessä esitetään Satakunnan historiaesitteen tekovaiheita, joihin sisältyvät muun muassa aikataulu, suunnittelu, taitto ja viimeistely.

Opinnäytetyön lopussa esitetään millaiseksi lopputulos muodostui ja kuinka esitettä tullaan käyttämään. Historiaesite on liitetty opinnäytetyön loppuun liitteeksi.

DESINING AND IMPLEMENTATION OF BROCHURE ABOUT HISTORY OF SATAKUNTA

Huhtanen, Iida

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in media and communication

April 2013

Supervisor: Merimaa, Henry

Number of pages: 50

Appendices: 1

Keywords: brochure, publication, layout, Satakunta -region

The purpose of this thesis was to create a brochure about the history of Satakunta. The applicant for this thesis was the Regional Council of Satakunta. The Regional Council of Satakunta asked for an articulate and interesting brochure, which would create pride and interest for its own region. The brochure should be suitable for reading in every home in Satakunta.

In the beginning Satakunta and the functions of its Regional Council are presented. The object of the thesis is explained in the third chapter through the points of view of the Regional Council and that of the author. The fourth chapter shortly introduces the marketing of the brochure.

In the fifth chapter work is presented in chapters: how publications, like brochures, should be planned, accomplished and published. In addition, the brochure presents stages for, for example, timetable, planning, layout and finishing.

In the end are presented the final results and commissioning. A sample of the brochure is attached as appendix at the end.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	SATAKUNTA JA SATAKUNTALIITTO.....	6
2.1	Satakunta.....	6
2.2	Satakuntaliitto	6
2.3	Satakuntaliiton tehtävät.....	7
3	TYÖN TAVOITTEET	8
4	ESITTEEN MARKKINOINTI	9
4.1	Design managementin käyttö.....	9
4.2	Mielikuva, imago ja maine	10
4.3	Visuaalinen identiteetti	11
5	ESITTEEN TOTEUTUS VAIHEITTAIN	12
5.1	Valmistelu	12
5.2	Suunnittelu ja ideointi	14
5.3	Aikataulu ja työjärjestys	15
5.4	Tekstin laatiminen.....	18
5.5	Kuvat, kuvitus ja visualisointi.....	22
5.6	Visuaalinen ilme	25
5.6.1	Typografia.....	31
5.6.2	Sommittelu.....	33
5.6.3	Värien käyttö.....	35
5.6.4	Graafisen suunnittelun erilaiset elementit	37
5.6.5	Sivukoko ja sivumäärä	38
5.6.6	Julkaisun kannet	38
5.7	Esitteen tarkistus	43
5.8	Aineiston viimeistely painovalmiiksi	43
6	LOPPUTULOS	45
6.1	Esitteen asiakaslähtöisyys.....	45
6.2	Kyselyn tulokset ja niiden hyödyntäminen.....	45
6.3	Tekijän mielipide lopputuloksesta	47
7	LOPUKSI.....	47
	LÄHTEET.....	49
	LIITE 1: Satakunnan historiaesite ”Kooste Satakunnan historiasta”	

1 JOHDANTO

Vuosittain erilaiset yritykset ja yhteisöt tuottavat suuria määriä erilaisia esitteitä eli brosyyrejä. Niiden tarkoituksena on esitellä yhteisöä kokonaisuudessaan, sen toimintaa, tuotteita, palveluita, tapahtumia tai toimitiloja. Esite ymmärretään usein markkinoitihenkisenä julkaisuna, jota annetaan, jaetaan tai lähetetään yhteisön ulkopuolisille kohderyhmille. Esitteiden tavoitteina voi olla vaikuttaminen yhteisökuvaan, myyminen, esittely tai vaikka kaikkia näitä. (Ikävalko 1995, 203.)

Esitteen tekijän on hyvä muistaa, että esite on kulutustavaraa. Esitettä vilkaistaan muutamien sekuntien ajan ja siitä syntyy ensivaikutelma. Sen perusteella päätetään lukemisesta tai poisheittämisestä. Esitteen tekijän tulee tietää, miten vastaanottajan mielenkiinto napataan ulkoasulla ja sanavalinnoilla. (Ikävalko 1995, 203-206.)

Opinnäytetyöni on muodoltaan toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisella opinnäytetyöllä tavoitellaan ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan opastamista, ohjeistamista, toiminnan järjeistämistä ja järjestämistä. Toiminnallisen opinnäytetyön kautta opiskelija tuo esille omaa ammatillista osaamistaan. Toiminnallisen opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja alan tietojen ja taitojen hallintaa osoittava. (Vilka 2003, 9-10.)

Satakunnan historiaesite poikkesi hieman tavallisesta esitteen teosta, sillä esite toteutettiin vain muutaman henkilön voimin. Vastasin esitteen tekstistä, suunnittelusta sekä toteutuksesta. Satakuntaliiton yhteyshenkilönäni toimi Tiina Leino, joka ohjasi ja valvoi työtäni tarpeen vaatiessa. Satakunnan Museolta esitteeseen hankittiin kuvia ja museo myös tarkisti lopuksi esitteen tietojen paikkansapitävyydet.

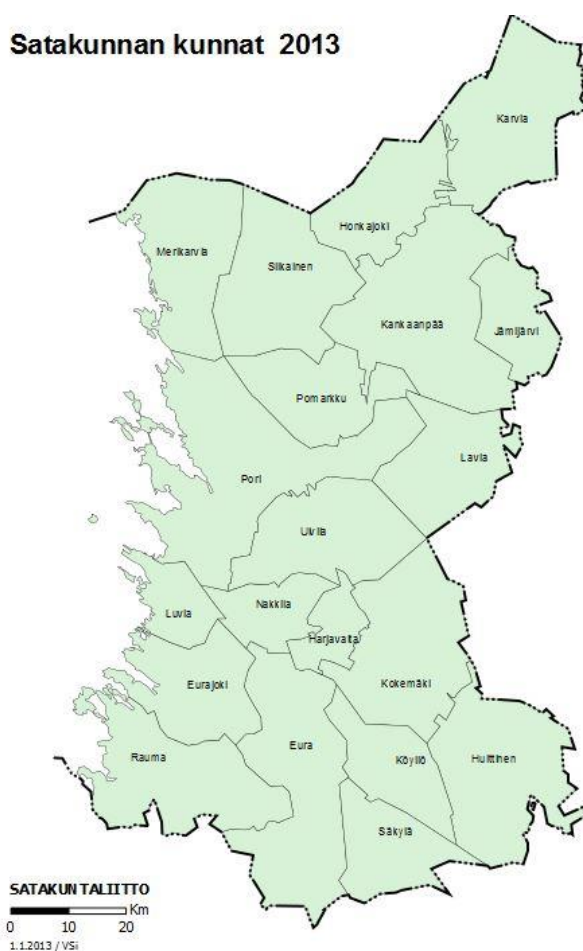
Satakuntaliitto toivoi selkeää, kiinnostavaa ja maakuntaylpeyttä herättävää historiaesitettä, jota sopisi kaikkien satakuntalaisten kotiin luettavaksi. Esitteellä haluttiin tuoda kaikille esille ehkä hieman tuntemattomaksikin jäänyttä Satakunnan historiaa.

Haluan kiittää Satakunnan Museota ja Satakuntaliittoa yhteistyöstä.

2 SATAKUNTA JA SATAKUNTALIITTO

2.1 Satakunta

Satakunta muodostuu 20 kunnasta (2013). Maakunta jakaantuu Pohjois-Satakunnan, Porin ja Rauman seutukuntaan (Kuva 1.) Satakunta on noin 227 000 asukkaallaan Suomen yhdeksästätoista maakunnasta seitsemänneksi väkirikkain. (Satakunta 2009)

Kuva 1. Satakunnan kunnat (Satakuntaliitto 2009)

2.2 Satakuntaliitto

Satakuntaliitto on kuntayhtymä, joka muodostuu Satakunnan 20 kunnasta. Satakuntaliiton hallinnon peruseriaatteet määritellään kuntalaissa ja jäsenkuntien hyväksy-

mässä perussopimuksessa. Satakuntaliiton päätöksenteko perustuu kunnalliseen demokratiaan. (Satakuntaliitto 2009)

Maakuntavaltuusto toimii Satakuntaliiton ylimpänä päättävä elimenä. Maakuntavaltuusto päättää muun muassa liiton taloussuunnitelmasta ja talousarviosta, hyväksyy tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sekä valitsee maakuntahallituksen. Valtuusto valitsee myös tarkastuslautakunnan, joka valvoo maakuntavaltuuston liiton toiminnalle asettamien tavoitteiden toteutumista. (Satakuntaliitto 2009)

Maakuntahallitus vastaa puolestaan Satakuntaliiton hallinnosta ja taloudenhoidosta. Maakuntahallitukseen valitaan 13 jäsentä. Maakuntahallitus ohjaa ja valvoo Satakuntaliiton viraston toimintaa. (Satakuntaliitto 2009)

Satakuntaliiton viraston johtajana toimii maakuntajohtaja Pertti Rajala. Satakuntaliiton toiminta koostuu aluekehityksen toimialasta, alueiden käytön toimialasta, hallinnon toimialasta sekä maakuntajohtajan työtiimistä. (Satakuntaliitto 2009)

2.3 Satakuntaliiton tehtävät

”Satakuntaliitto toimii Satakunnan maakunnan, sen kuntien ja asukkaiden eduksi kehittämisen-, edunvalvonta-, tutkimus- ja suunnitteluorganisaationa.” (Satakuntaliitto 2009) Näin Satakuntaliitto esittelee nettisivuillaan tehtäviään:

“Satakuntaliiton tehtävänä on

- edistää maakunnan henkistä ja aineellista vaurastumista sekä hyvän ympäristön turvaamista sekä valvoa maakunnan etua
- vahvistaa maakunnan sisäistä sekä kuntien ja kuntayhtymien välistä yhteistyötä sekä toimia maakunnallisena yhteistyöelimenä maakunnan kehittämissasioissa
- hoitaa alueiden kehittämisestä annetun lain mukaiset aluekehitysviranomaisen tehtävät ts. huolehtia toimialueellaan yleisestä aluepoliittisesta suunnittelusta, aluekehittämisohjelmien valmistelusta ja niiden toteutumisen seurannasta

nasta sekä aluehallintoviranomaiselle kuuluvien aluekehitystoimenpiteiden yhteensovittamisesta

- avustaa ja palvella kuntia niiden tutkimus-, suunnittelu, ja kehittämistoiminnassa
- huolehtia alueellaan maakuntakaavan laatimisesta ja muista maakuntakaavoitukseen liittyvistä tehtävistä ja edistää maakuntakaavan toteuttamista
- huolehtia lainsäädäntöön perustuvista muista tehtävistä sekä jäsenkuntien yhdessä sille osoittamista tehtävistä” (Satakuntaliitto 2009)

3 TYÖN TAVOITTEET

”Satakuntaliitto tekee yhteistyötä maakunnan markkinoinnissa muun muassa seudullisten kehitysyhtiöiden, kuntien matkailutoimijoiden, tapahtumajärjestäjien sekä satakuntalaisten oppilaitosten yhteismarkkinoinnin kanssa. ” (Satakuntaliitto 2009)

Satakuntaa markkinoidaan myös toteuttamalla vuosittain erilaisia Satakuntaliitosta kertovia esitteitä, joiden tarkoituksena on tuoda Satakuntaa paremmin esille. Esitteitä jaellaan esimerkiksi erilaisilla messuilla ja markkinoilla. Esitteet ovat myös luettavissa issuu.com/satakuntaliitto – tilillä.

Yksi esitteen suunnittelulähtökohdista oli tavoitella Satakunnan uusien nettisivujen tyyliä. Minulle esiteltiin suunnitellun nettisivun ulkoasua, josta minun tulisi poimia samaa ilmettä esitteeseenkin. Toiveena oli tavoittaa ”modernisti historiallinen” ulkoasu. Yksityiskohtia esitteen ulkoasusta kerrotaan enemmän esitteen toteutusvaiheessa.

Valmistuttuaan esitteellä lähdetään markkinoimaan Satakuntaa. Satakuntalaisetkaan eivät välttämättä tunne omaa historiaansa ja tämä esite pyrkii tuomaan omia satakuntalaisia juuria esiin. Esitteen kohderyhmänä ovat kaikki satakuntalaiset, mutta sillä pyritään herättämään kiinnostusta myös ulkomaakuntalaisissa.

Omana tavoitteenani on toteuttaa esite, joka palvelee toimeksiantajan tarpeita ja on juuri toiveiden mukainen, mutta kuitenkin niin, että saan tuoda taitossa esiin myös omia näkemyksiäni. Tavoitteenani on myös kehittää taitojani julkaisun suunnittelijana ja toteuttajana sekä kerätä työkokemusta tältä saralta. Tavoittelen lopputulosta, joka miellyttää sekä toimeksiantajaa että itseäni.

Seuraavassa luvussa käsitellään sitä, kuinka esitteen tuottaminen vaikuttaa yrityksen tai organisaation markkinointiin, kuten mielikuvaan, imagoon ja maineeseen.

4 ESITTEEN MARKKINOINTI

4.1 Design managementin käyttö

Design management on keino viestiä visuaalisin keinoin yrityksen tuotteista, palveluista, arvoista, kulttuurista ja historiasta. Se toimii myös yrityksen toimintamallina, jonka avulla yritys tai yhteisö tavoittelee haluttua yrityskuvaa. (Nieminen 2004, 50.)

Design managementia voidaan käyttää hyödyksi monenlaisissa erilaisissa yrityksissä ja yhteisöissä. Sen käytön tavoitteena ovat brändin rakentaminen, erottuvuus, identiteetin ja arvojen välittäminen, eheän ja harmonisen yrityskuvan rakentaminen, tuotteen ja yrityksen ymmärrettävyys sekä myynnin edistäminen. (Nieminen 2004, 54.)

Koko Satakunnan maakunnan markkinoinnin tarkoituksena on saada sekä omat maakuntalaiset että muut tietoiseksi siitä, mikä Satakunta on ja mitä sillä on tarjota. Myös historia ja sen juuret ovat merkittävä tekijä maakunnan kuvan luomiseksi. (Leino 2013)

Esitteitä käytetään myynnin ja markkinoinnin apuvälineinä (Nieminen 2004, 59). Myös opinnäytetyökseni tehtävällä Satakunnan historiasta kertovalla esitteellä tavoitellaan Satakunnan markkinointia ja myydään maakuntaa eteenpäin.

4.2 Mielikuva, imago ja maine

Sanoja ”mielikuva” ja ”imago” pidetään usein toistensa synonyymeinä. Nonprofit-organisaatioissa puhutaan usein yhteisökuvasta. Mielikuva ja imago kattavat kaikki ne käsitykset, joita yksilöllä, yhteisöllä tai sidosryhmällä on organisaatiosta tai jostain sen toimintaan liittyvästä. (Vuokko 2009, 190.)

Mielikuva muodostuu organisaatioista koskevasta skeemasta ihmisen muistirakenteessa. Skeema muodostuu taas muistijäljestä ja näiden välisistä assosiaatioista. Mielikuvat saattavat vaihdella eri henkilöillä. Mielikuvat ovat subjektiivisia käsityksiä ja ne vastaavat käsityksiä todellisuudesta. Mielikuvat organisaatiosta kuuluvat yleisölle, mutta organisaatiolla on kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa mielikuvaan itsestään. (Vuokko 2009, 191.)

Kun puhutaan imagosta, liitetään mukaan usein myös sellaiset käsitteet kuin organisaation persoonallisuus, identiteetti ja maine. Organisaation ominaispiirteiden kokonaisuus muodostaa organisaation persoonallisuuden. Identiteetillä on olemassa useita erilaisia määritelmiä, joista visuaalista identiteettiä käsitellään enemmän seuraavassa luvussa. Identiteettiin kuitenkin kuuluvat ne elementit, jotka kuvastavat organisaation persoonallisuutta, mutta jotka vaikuttavat myös imagoon. (Vuokko 2009, 191-192.)

Sana ”maine” on uusi käsite organisaatioiden imagon rakentamisessa. Organisaation maine muodostuu niistä käsityksistä, joita ihmisille on rakentunut ajan kuluessa. Käsitykset organisaatioiden maineesta ovat usein iskostuneet syvälle ja sitä on hankalampi muuttaa kuin imagoa. Maine koostuu omista tai muiden kokemuksista organisaation palveluksista. (Vuokko 2009, 192.)

Työskennellessäni harjoittelijana Satakuntaliitolla tehtäväkseni tuli työstää ja organisoida Satakunnan Kesäkiertue II:ta. Kesäkiertueella tehtäväni oli muun muassa haastatella satakuntalaisia kiertueen nettisivulle. Kiertueella itselleni alkoi muodostua käsityksiä siitä, miten ihmiset näkivät oman kuntansa ja maakuntansa.

Kiertueen aikana vierailin yhdeksässä kunnassa eri puolilla Satakuntaa. Koska kiertueen aiheena oli Hyvä elämä Satakunnassa 2035, kyseltiin asukkailta mitä hyvä

elämä Satakunnassa on ja mikä asia omassa kotikunnassa on parasta. Vastausten perusteella Satakunnassa arvostetaan erityisesti luontoa, meren läheisyyttä, rauhallisuutta ja harrastusmahdollisuuksia. Lisäksi haastattelijat toivat esille erilaisia nähtävyyksiä Satakunnasta, joissa he suosittelisivat käymään. Osa näistä kohteista oli myös historiallisia. (Satakuntaliitto 2009)

Omien kokemusteni mukaan satakuntalaisilla on paljon mielikuvia omasta kunnastaan ja maakunnastaan. Oman historiaesitteeni kautta halusin tuoda satakuntalaisille ylpeydenaihetta myös rikkaasta historiastaan. Esitteen kautta satakuntalaiset voivat tutustua omiin juuriinsa ja tulla tietoiseksi maakuntansa eri vaiheista ja ehkä synnyttää uusia mielikuvia maakunnastaan.

4.3 Visuaalinen identiteetti

Yrityksen tai yhteisön visuaalisen ilmeen kautta vastaanottaja saavuttaa jonkinlaisen käsityksen yrityksen tai yhteisön identiteetistä, sisäisestä filosofiasta ja toimintatavoista. Koska puhutaan visuaalisesta ilmeestä, yritys tai yhteisö tarvitsee yhtenevän fyysisen kielen, jolla viestitään asiakkaille tunnistettavalla tavalla yrityksen tuotteista, palveluista, menettelytavoista ja arvoista. Yritysgrafiikan avulla tuodaan esille näkyvä osa yrityksen tai yhteisön persoonallisuudesta. Visuaalisella ja graafisella tunnistettavuudella saavutetaan erilaisia tavoitteita, joita ovat mielikuvien synnyttäminen, mielikuvien luominen ja vahvistaminen sekä mielikuvamarkkinoinnin käyttäminen markkinasegmenttien tavoittamisessa. (Nieminen 2004, 84-86.)

Yritysilme on olennainen osa design managementia. Graafisten peruselementtien suunnitteluun kuuluvat erilaiset identiteetin tunnukset, joita ovat nimi, logo, liike-merkki, kirjasintyyppi, typografia sekä värien käyttö. (Nieminen 2004, 58-59.)

Jotta graafisesta suunnittelusta olisi jotain hyötyä, viestinnän tulisi olla tunnistettavaa, positiivista yrityskuvaa luovaa, kilpailijoista erottuvaa, persoonallista, huomiota ja mielenkiintoa herättävää, ostohalua synnyttävää ja aktivoivaa. (Nieminen 2004, 87.)

Satakuntaliitolla on myös käytössä muutamia graafisia peruselementtejä. Esitettä tehdessä pystyin hyödyntämään niistä esimerkiksi värejä. Jotta organisaation tuotteet tunnistettaisiin itsensä tuottamiksi, tulisi kaikkien tuotteiden noudattaa tietynlaista ilmettä, kuten Satakuntaliitonkin. Siksi toivonkin, että historiaesite tavoittaisi myös saman ilmeen ja ne elementit, mitä Satakuntaliiton aikaisemmissa esitteissä on ollut. Näistä visuaalisista valinnoista kerrotaan enemmän kappaleessa 5.5. Visuaalinen ilme.

5 ESITTEEN TOTEUTUS VAIHEITTAIN

5.1 Valmistelu

Kun ollaan aloittamassa täysin uutta hanketta, kannattaa valmisteluvaihe käydä kunnolla läpi. Valmisteluvaiheessa voi käyttää hyödyksi viiden teen (5T) ohjelmaa, jotka ovat taustat, tarve, tavoitteet, talous ja työryhmä. (Ikävalko 1995, 22-27.)

Taustoittamisella tarkoitetaan tuotteen vertaamista yhteisön viestintätavoitteisiin ja suunnitelmiin. Taustatyöllä sijoitetaan siis projekti tai työ viestinnän kokonaiskehikseen ja viestinnän kokonaisuuteen. (Ikävalko 1995, 22.)

Oleellisia kysymyksiä uuden painotuotteen suunnittelussa ovat seuraavat:

- mihin tilanteeseen tai mille kohderyhmälle julkaisu tai tuote on tarkoitettu
- miten hyvin nykyiset välineet palvelevat tätä tarkoitusta
- miten tärkeästä kohderyhmästä on kyse
- onko nykyisiä julkaisuja mahdollisuus täydentää tai muuttaa
- mitä muita hankkeita yhteisössä on työn alla ja miten ne linkittyisivät yhteen työn alla olevaan asiaan
- sopiiko suunniteltu hanke yhteisön viestintäpolitiikkaan – tai strategiaan (Ikävalko 1995, 23.)

Olimme suunnitelleet Tiina Leinon kanssa, että lähtisin toteuttamaan opinnäytetykseni uutta esitettä Satakuntaliitolle. Pohtiessamme Satakuntaliitolla uuden esitteen aihetta mieleen nousi muutamia ideoita aiheesta. Koska olin aikaisemmin referoinut Satakunnan historia – teoksia Satakuntaliitolla kesätyökseni, päätettiin toteuttaa Satakunnan historiasta kertova esite. Samantapaista historiaesitettä ei oltu aikaisemmin toteutettu. Päätökseen vaikutti myös uudistuksessa olevat Satakunnan nettisivut, joissa tultaisiin esittämään esimerkiksi Satakunnan historiaa paremmin.

Tarpeen määrittely perustuu valmistelussa hankittuun tietoon: kenelle, mitä, miksi ja milloin on tarkoitus tehdä. Pelkästään tarpeen määrittely vaatii joskus asiantuntemusta. Jos tarve on epämääräinen, tarvitaan täsmennystä. Aikaisemmin julkaistun esitteen kritiikistä on hyvä aloittaa. Tällä tavalla vältetään aiemmin tehdyt virheet. Samalla taas hyviksi todetut asiat voidaan ottaa uudelleen käyttöön ja jalostaa nykyhetkeen sopiviksi (Ikävalko 1995, 23-24). Satakunnan historiaesite seurasi jonkin verran Satakuntaliiton aikaisempien esitteiden jalanjalkia. Esitteiden koko 21 senttimetriä x 21 senttimetriä oli havaittu hyväksi sivukooksi ja tätä haluttiin hyödyntää myös omassa työssäni. Sivumäärältäänkin esite voisi noudattaa vanhojen esitteiden mallia.

Tavoitteen asettamisessa on kolme tasoa: tekninen, laadullinen ja strateginen. Tekninen tavoite määritellään esimerkiksi lukuina ja ajankohtina, esimerkiksi 5000 kpl esitteitä jakoon kesäkuussa 2013. Laadullisena tavoitteena voi olla esimerkiksi asiakaslehden ulkoasun uudistaminen. Strategisiin tavoitteisiin kuuluvat tavoitteet, jotka johdetaan viestinnän tavoitteista. Tavoitteina voivat olla potentiaalisten asiakkaiden kiinnostuksen lisääminen tai henkilöstön aloitetoiminnan aktivoituminen (Ikävalko 1995, 25). Satakunnan historiaesitteen julkistamisesta ei oltu vielä varmoja, mutta jos esite julkaistaan, sen tarkoituksena on juuri kuitenkin mielenkiinnon herättäminen ja innostaminen omaa maakuntaa kohtaan.

Tarve ja tavoitteet määrittelevät sen, pystytäänkö tuote valmistamaan itse vai tarvitaanko ulkopuolisia voimavaroja. Jos tarvitaan ulkopuolisen apua, täytyy tietää kuinka paljon hankkeeseen halutaan ja voidaan käyttää varoja. Vanhoja julkaisuja ja niiden kustannuksia kannattaa käydä läpi ja toimiva yhteistyösuhde kannattaa ottaa uu-

delleen käyttöön. Tarjousten ja ehdotusten läpikäymiseen pitää varata aikaa. (Ikävalko 1995, 26.)

Kun tarjoukset on hyväksytty ja sopivat yhteistyökumppanit ovat löytäneet, kootaan työryhmä. Sopivan kokoonpanoon voidaan sisällyttää esimerkiksi projektin vetäjä, yhteyshenkilö, tekstinsuunnittelija, visuaalinen suunnittelija ja valokuvaaja. Jos yhteistyökumppanina toimii mainos-, viestintä- tai muu suunnittelutoimisto, joka tulee ottamaan koko projektista kokonaisvastuun, tilaajan puolelta riittää yksi yhteyshenkilö ja muutama muu projektin tai yksikön avainhenkilö. Jotta työ sujuu tehokkaasti, kannattaa ryhmän koko pitää mahdollisimman pienenä (Ikävalko 1995, 27-28). Satakunnan historiaesitteen työryhmä koostui kolmesta osapuolesta. Työryhmään kuuluivat työn tekijä, Satakuntaliiton viestintäsuunnittelija Tiina Leino sekä Satakunnan museo. Kokoonpano ei ollut suuri ja työn tekijänä vastasin kokonaan visuaalisesta ilmeestä, tekstistä ja kuvien käytöstä.

5.2 Suunnittelu ja ideointi

Jokaisella on oma tekniikkansa edetä työn tekemisessä ja jokaisen työn suunnittelu etenee hieman eri tavalla. Jatkuvasti tehtäville julkaisuille ja töille muodostuu helposti oma tuotantorutiininsa. (Ikävalko 1995, 58.)

Ideointi ja suunnittelu ovat saman asian eri vaiheita. Ideoimalla ajatellaan vapaasti, tunnustellaan, kokeillaan ja ehdotetaan erilaisia vaihtoehtoja. Ideointi on tärkeä vaihe erilaisten viestintätuotteiden tuottamisessa. Uusi tuote vaatii hieman enemmän ideointi kuin jo olemassa oleva tuote. Vanhat ideat ja rutiininomaiset tuotokset kannattaa välillä päivittää. Hulluilta tuntuvat ideat voivat johtaa lopulta hyödylliseen ja tuottavaan tulokseen. (Ikävalko 1995, 59.)

Ideoinnista on hyötyä silloin, kun kaikista ilmenneistä ideoista poimitaan ne hyviltä tuntuvat osat ja kokonaisuudet suunnittelun pohjaksi. Ideoinnin tulokset kannattaa merkitä muistiin mahdollista myöhempää käyttöä varten. Suunnittelu on ideointia seuraava konkreettinen työvaihe, jonka tavoitteena on saada tuote vaihe vaiheelta yhä

käsin kosketeltavammaksi. Ideointi ja suunnittelu kulkevat käsi kädessä. (Ikävalko 1995, 59.)

Ideointi saattaa tuntua hankalalta aluksi eikä paljon puhuttuun ”flow”-vaiheeseen päästä kiinni. Alkuvaiheen kankeudesta selviää asettamalla itselleen rajoja, jotka auttavat hahmottamaan ongelmia, tuotteen vahvuuksia, heikkouksia, kohderyhmää tai tavoitteita. Projektin aikarajoitukset osoittavat myös hyödyllisyytensä. Kannattaa uskoa siihen, että uusien ideoiden synnyttäminen on helppoa ja että onnistuu projektissaan. (Hägerstrand 2009, 8-11.)

Kun lopulta pääsee ideoiden keksimisessä vauhtiin, varsinkin hyvän tiimin kanssa, työssä eteneminen sujuu mutkattomammin. (Hägerstrand 2009, 8-11.)

Ideoinnin jälkeinen suunnittelu käynnistyy toimeksiannosta, joka on työmääräys tai tilaus. Toimeksiannossa tekijöille ja työryhmälle selostetaan työlle asetettavat tavoitteet, määritellään budjetti, aikataulu ja vastuut. (Ikävalko 1995, 59-60.)

Omassa työssäni tiimin työskentely toimi mielestäni luontevasti ja työssä mukana olleiden mielipiteet ja ideat toimivat korvaamattomana apuna työskentelyssä. Omilla ideoillani en olisi varmaankaan saanut aikaiseksi toimivaa ja tavoitteiden mukaista julkaisua, vaan siihen tarvittiin myös ammattilaisten mielipiteitä. Satakuntaliitto osasi kertoa minkä tyylistä esitettä haetaan ja mitä esite voisi sisältää. Olin jatkuvassa yhteydessä toimeksiantajaan ja esittelin esitettä sen eri vaiheessa. Satakunnan Museo tarjosi taas tietämystään siitä, mitä kuvia voitaisiin käyttää herättämään maakuntaylpeyttä ja mitkä asiat kuuluvat olennaisesti Satakunnan historiaan. Kaikilta tulleet ideat kirjoitin ylös muistiin, joita hyödynsin sitten lopulta esitteen taittovaiheessa.

5.3 Aikataulu ja työjärjestys

Projektin tärkeimmäksi asiakirjaksi muodostetaan aikataulu, jonka laadinnassa on otettava huomioon muutamia asioita:

- Aikataulun tärkein ajankohta on tuotteen valmistuspäivä. Ajankohta kannattaa määritellä viikon tai päivän tarkkuudella.
- Työvaiheet käydään lävitse lopusta alkuun. Kaikilta projektiin osallistujilta tulee tiedustella, miten paljon aikaa kukin vaihe vaatii.
- Aineiston liikkumiseen henkilöltä toiselle tarvitsee varata aikaa. Tarkistuksille, korjauksille ja painovedoksille kannattaa varata oma aikansa.
- Kommunikointi ja liikkuminen eli työn siirtyminen vaiheesta toiseen vaatii myös aikaa. Jos esimerkiksi kirjapaino sijaitsee toisella paikkakunnalla, tulee varata työn lähettämislle realistinen aika, ellei materiaalia toimiteta sähköisesti.
- Loma-ajat sekä juhlapyhät kannattaa ottaa huomioon aikataulua luotaessa.
- Muiden henkilöiden aikataulut ja ajankäyttötottumukset tulee huomioida. (Ikävalko 1995, 61-62.)

Aikataulu on tärkeä työpaperi, jota seurataan koko prosessin ajan. Työn viivästyessä aikataulusta voidaan tarkistaa missä kohtaa on tehty viivästyksiä. (Ikävalko 1995, 63.)

Lähdin marraskuussa aiheen saatua suunnittelemaan työn aikataulua. Satakuntaliitolla ei esitteellä ollut varsinaista kiirettä ja uudet nettisivut tultaisiin todennäköisesti julkaisemaan kevään tai kesän aikana. Suunnittelin aikataulun siis ensisijaisesti itseleni sopivaksi.

Opinnäytetyön alustava aikataulu:

- Marraskuu, 2012: Työn sopiminen Satakuntaliiton kanssa
- Joulukuu, 2012: Sopimuksen allekirjoittaminen, yksityiskohtien läpikäyminen, työn aloittaminen ja aineistoon perehtyminen
- Tammikuun alkupuoli, 2013: Esitteen luonnostelua, materiaalien hakemista ja muokkaamista
- Tammikuun puoliväli, 2013: Esitteen luonnoksen hyväksyttäminen
- Tammikuun loppupuoli, 2013: Materiaalin keruu valmis
- Helmikuu, 2013: Esitteen taittoa
- Maaliskuu, 2013: Esitteen taittoa

Kevään 2013 loppuaikataulu:

- Viikko 9: Esitteen viimeistely
- Viikko 10: Esitteen lähetys museolle ja tarkistuspyyntö
- Viikko 11: Esitteen prepressin tarkistus sekä tarvittavat muutokset
- Viikko 13: Esite tarkistettu ja hyväksytty
- Viikko 14: Esitteen palauttaminen

Aikataulun hyödyntäminen projektin yhteydessä toimi arvokkaana apuna ja ilman sitä työ ei välttämättä olisi valmistunut ajallaan. Aluksi lähdin työskentelemään ilman aikataulua ja huomasin sen nopeasti virheeksi. Aikataulun avulla pysyin helposti perässä siitä, missä vaiheessa työssä ollaan ja mihin työvaiheeseen ollaan siirtymässä seuraavaksi. Pystyin noudattamaan aikataulua viikoittain enkä jäänyt siitä kertaakaan jälkeen. Aikataulun tiukalla noudattamisella päästään hitaasti, mutta varmasti eteenpäin kohti lopputulosta. Pyrin työskentelemään niin, etten tekisi asioita viime tipassa ja että antaisin aikaa myös muille osapuolille.

Ideoinnin jälkeen lähdimme suunnittelemaan esitteen ulkoasua. Esite saisi toisaalta seurata Satakuntaliiton aikaisempia esitteitä, mutta olla kuitenkin uudenaikainen. Esitteestä toivottiin helppolukuista, modernia ja maakuntaylpeyttä herättävää. Pyy-

dettiin, että esite sopisi kaikille, jotka tuntevat jo jollakin tasolla historiaa, eli kouluikäisistä ylöspäin.

Suunnittelimme viestintäsuunnittelija Tiina Leinon kanssa, että esitteessä voisi kulkea jokin aikaa kuvaava virta, jota lukijan on helppo seurata. Aikajana olisi esitteen pääosassa ja esitteen muut elementit seuraisivat ja kehystäisivät sitä aukeamalta toiselle. Ajan kulkua seurattaisiin aikajanalta ja muut elementit toisivat esitteeseen ilmettä ja enemmän tutkittavaa. Tästä eteenpäin sain kutakuinkin vapaat kädet ja lähdin suunnittelemaan esitettä eteenpäin.

5.4 Tekstin laatiminen

Esitteessä käytettiin tekstin lähteenä Satakunnan maakuntaliiton ja Satakuntaliiton julkaisemia Satakunnan historia –teoksia. Olin kesällä vuonna 2012 Satakuntaliitolla viestintäharjoittelijana ja tehtäviini kuului silloin muun muassa näiden teosten referointi. Referoituja tekstejä julkaistiin myöhemmin Satakuntaliiton nettisivuilla. Näitä referointeja käytettiin hyödyksi myös Satakunnan historiaesitteessä.

Esitteen, tai minkä tahansa muun julkaisun, laatiminen alkaa yleensä tekstin suunnittelulla. On makuasia, mikä julkaisun osa-alueista on tärkein: teksti, kuva vai julkaisun kokonaisilme. Tekstin asema on kuitenkin tärkeä siksi, että tekstin kautta sanoma välittyy vastaanottajalle täsmällisesti (Ikävalko 1995, 71). Satakuntaliiton aikaisemmat esitteet ovat olleet visuaalisesti näyttäviä ja esitteessä haluttiin painostaa erityisesti kuviin. Läpi esitteen kulkeva aikajana välittäisi kuitenkin oleellisesti esitteen sanoman, eli esittelisi Satakunnan historiaa eri aikakausilta. Lisäksi esitteessä kerrottaisiin lyhyesti ja tiivistetysti kronologisessa järjestyksessä historian tapahtumia, mutta aikajanalla olisivat kaikki yksityiskohtaiset tiedot.

Tekstinsuunnittelu aloitetaan sen pohtimisella, kenelle julkaisu ollaan suuntaamassa ja mitä julkaisulla tavoitellaan. Julkaisulla voi olla enemmän kuin yksi tavoite ja niiden joukosta on tärkeintä löytää ensisijainen päämäärä. Tekstintekijän tulee tietää, mitä ollaan tekemässä ja mitä kokonaisuudella halutaan viestiä. Julkaisun tyyli ja sisältö luodaan tavoitteiden perusteella (Ikävalko 1995, 71-72). Historiaesitteen tavoit-

teena oli tuoda Satakunnan historiaa esille kaikille jo hieman historiaa tunteville satakuntalaisille. Julkaisun tulisi siis tuoda totuudenmukaisesti esille historian tapahtumia kuitenkin niin, että sitä on mielenkiintoista lukea. Koska esitettä voisivat lukea kaikki kouluikäisistä ikäihmisiin, tulisi esitteen olla myös helppolukuista.

Tekstin synnyttämisessä tulisi pyrkiä prosessiin, missä teksti vähitellen hahmottuu, jäsentyy ja jalostuu. Päämääränä on tuottaa tekstiä, joka aukeaa lukijalle ensilukemalta. Mitä laajempaa ja monimutkaisempaa tekstiä ollaan synnyttämässä, sitä enemmän pitäisi uhrata aikaa suunnittelulle, prosessoinnille, kirjoittamiselle ja tekstin hiomiselle. Kun kirjoittaja pääsee suhtautumaan tekstiinsä lukijan tavoin, hän kykenee näkemään puutteet, päällekkäisyydet sekä epäjohdonmukaisuudet (Ikävalko 1995, 77). Historiaan perustuvaa tekstiä, joka alkaa kivikaudelta ja päättyy nykyaikaan, on haasteellinen, koska se sisältää paljon tapahtumia ja yksityiskohtia. Työssä oli hankalaa typistää koko Satakunnan historia kuuteentoista sivuun niin, että se sisälsi olennaiset ja mielenkiintoiset kohdat historiasta. Valmiiksi referoitu teksti kuitenkin auttoi jo paljon tekstin laatimisessa. Lähdin laatimaan tekstiä aikakausittain, jotta tekstissä olisi helppo edetä eteenpäin.

Tekstin kiinnostavuus kumpuaa tekstin sisällöstä ja siitä, miten sisältö ilmaistaan. Sisältö on tärkeintä. Jos halutaan kirjoittaa kiinnostavaa sisältöä, tarvitaan tiedon lisäksi myös tarinoita, kuvauksia, lainauksia, vertauksia ja esimerkkejä. Tekstin sisällön ja ilmaisun tulee kiinnostaa juuri haluttua kohderyhmää. (Uimonen 2010, 14-16.)

Tekstin kiinnostavuuteen vaikuttavat monet eri tekijät. Seuraaviin asioihin tulisi kiinnittää huomiota tekstejä laatiessa:

- Näkökulma: Kenen tai miltä kannalta aihetta käsitellään: yksilön, tietyn henkilön, oman yhteisön, yhteiskunnan, koko maailman tai maailmankaikkeuden kannalta. Tekstiä kirjoittaessa kannattaa olla jatkuvasti tietoinen näkökulmasta ja siitä, mikä näkökulma tehoaa lukijoihin parhaiten.
- Avaus: Tapa, millä teksti aloitetaan, vaikuttaa siihen lähteekö lukija lukemaan julkaisua eteenpäin. Kuiva alku karkottaa helposti lukijan, vaikka aihe olisi kuinka mielenkiintoinen. Avauskin valitaan kohderyhmän mukaan: mikä

juuri nyt kiinnostaa lukijaa eniten? Lähdetäänkö liikkeelle menneisyydestä, nykyisyydestä vai tulevaisuudesta?

- Koheesio: Koheesiolla tarkoitetaan sitä, että teksti pysyy koossa ja etenee johdonmukaisesti. Siinä ei saisi olla yllättäviä hyppyjä, jotka eivät kuulu käsiteltävään asiaan. Nämä jutut kannattaa sijoittaa vaikka omaan laatikkoonsa kainalojutuksi tai kuvatekstiksi. Parhaiten juttu pysyy koossa, kun jutun rungon luonnostelee etukäteen.
- Aineiston käyttö: Tekstin kiinnostavuuteen vaikuttaa myös oleellisesti tekijän suhtautuminen aineistoon. Tyydytäänkö kopioimaan muiden sanoja, referoidaanko niitä vai kirjoitetaanko omalla tavalla aineiston pohjalta? (Ikävalko 1995, 81-82.)

Satakunnan historiaesitettä voisivat lukea niin satakuntalaiset kuin ulkomaakuntalaiset. Teksti kertoo satakuntalaisista ja sen pitäisi purra erityisesti heihin. Aluksi lähdin kirjoittamaan esitteeseen Satakunnan historian lisäksi koko Suomen historiaan liittyviä kohtia. Palaute kuitenkin oli, että koska esitteessä on tarkoitus esitellä vain Satakunnan historiaa, yleinen historia kannattaa jättää taka-alalle. Näkökulma tuli siis säilyttää Satakunnan historiassa.

Tekstin kannattaa laittaa mielenkiintoinen aloitus. Tekstin ensimmäiset virkkeet ovat lukijalle tärkeitä. Alussa kannattaa selvittää ja määritellä, mitä teksti tulee käsittelemään. Kiinnostava alku tarjoaa lukijalle vihjeen siitä, mitä jatkossa on luvassa. (Uimonen 2010, 54-56.) Satakunnan historiaesitteen alkuun halusin laittaa tiivistyksen siitä, mitä esite tulee käsittelemään. Mielestäni lukija pääsee näin jyvälle siitä, mistä esitteessä tullaan kertomaan. Koska kyse on historiasta, varsinainen leipäteksti alkaa Satakunnan historian alkulähteiltä.

Toimeksiantajan pyyntönä oli, että historiaesitteen tekstistä ei saisi löytyä turhia hyppyjä. Koska pitkässä historiassa on useita eripituisia vaiheita, tulisi tekstin säilyä silti mahdollisimman johdonmukaisena ja selkeänä. Omasta mielestäni onnistuin toteuttamaan esitteen niin, ettei siihen muodostunut epämääräisiä tyhjiä kohtia historiasta.

Historiaesitteen tekstin aineistona käytettiin Satakunnan historia – teoksia, mutta halusin tuoda esitteeseen myös omaa tekstiä niin, etten kopioinut tai referoinut tekstejä kirjoista suoraan. Toisaalta tekstiä ei sopinut paljon muokatakaan, jottei se menettäisi vahingossa paikkansapitävyyttä.

Rakenteeltaan teksti voi olla tiukkaa tai vapaata. Tiukka teksti voi kulkea tärkeys- tai kronologiajärjestyksessä. Tiukkaa tekstiä vaaditaan monissa teksteissä, mutta silloin teksti saattaa olla arvattava ja myös tylsä. Tekstin tyyliä voi kuitenkin tarvittaessa rikkoa ja tarjota lukijalle yllätyksiä. Tiukan tai vapaan tekstin rakenne on kuitenkin parhaimmillaan vuorovaikutteinen. Lukija etsii tekstistä vastauksia kysymyksiinsä, mutta kun lukijakunta tunnetaan, saadaan tekstiin myös mielenkiintoista sisältöä (Uimonen 2010, 56-57). Sopivan tasapainon löytäminen referoidun tekstin muokkaamiselle toi haasteita. Faktoihin perustuvaa tekstiä oli vaikea lähteä rakentamaan vapaammaksi ja tarinamaiseksi, mutta lähdin luomaan tekstiä niin, että se kulkisi soljuvasti eteenpäin sivulta toiselle ja selittäisi kronologisesti asian. Historia ei aiheena kiinnosta välttämättä aivan jokaista, joten tekstin muodostaminen mielenkiintoiseksi oli haasteellista.

Kun kirjoitetaan asioiden tärkeys- tai kronologiajärjestyksessä, kannattaa lopettaa turhia rönsyilemättä pisteeseen. Vapaammassa tekstijärjestyksessä loppuun voi säätää jotain yllättävää ja kiinnostavaa. Kannattaa kiinnittää huomiota siihen, mihin saanaan tekstinsä päättää. Viimeiset sanat voivat määrittää sen, mihin tunnelmaan tai vireeseen lukijan jättää (Uimonen 2010, 59.). Koska teksti etenee Satakunnan historiaesitteessä kronologisessa järjestyksessä, päättyy esitteen leipätekstikin turhaa pitkittelemättä. Viimeisiksi sanoiksi jäivät: ”Nykypäivänä Satakunnan maakunta on tullullaan erilaisia tapahtumia, kulttuuria ja toimintaa.” Minusta teksti lopettaa hyvin siihen, mitä Satakunta tänä päivänä on ja miten se palvelee asukkaitaan.

Tekstin tuli myös pystyä herättämään maakuntaylpeyttä. Päätin kirjoittaa aikajanelle muutamia historiallisia asioita ja tapahtumia, jotka voisivat herättää positiivisia mielikuvia omasta maakunnasta. Esitteestä löytyy myös useita sellaisia asioita, joista kaikki satakuntalaiset eivät välttämättä ole tietoisia. Kovin moni ei esimerkiksi välttämättä tiedä, että Porin Reposaari on ollut ennen muinoin ehdolla Suomen pääkau-

pungiksi tai että Akseli Gallen-Kallela on syntynyt Porissa. Mielenkiintoisia faktoja Satakunnasta löytyy myös esitteen aukeamien oransseista palloista.

5.5 Kuvat, kuvitus ja visualisointi

Kuva on tehokas tapa viestiä. Kuva vaikuttaa katsojaansa monin tavoin: se luo erilaisia mielikuvia, tunnelmia ja väittämiä. Yhdellä silmäyksellä vastaanottaja tulkitsee kuvan keskeisen sanoman. Kuvien valintahetkellä tulee pohtia, millaisia kuvia tarvitaan ja miten niitä käytetään. Teksti ehkä tuo esille kaiken tiedon, mutta kuva tuo esille uusia, tekstistä riippumattomia merkityksiä. (Pesonen 2007, 48.)

Kuvien käytön suhteen päätettiin turvautua Satakunnan Museoon. Lähdin kysymään olisiko museolla mahdollisuus antaa kuvia esitettä varten. Museolla olisi arkistossaan varmasti erilaisia kuvia historian eri aikakausilta ja he osaisivat parhaiten sanoa, mitkä historian tapahtumat sopisivat parhaiten esitteeseen.

Julkaisussa olevalla kuvalla on monia rooleja. Se nappaa lukijan huomion, houkuttelee ja orientoi tätä, helpottaa vietin perillemenoaa, täydentää sekä sävyyttää tekstin sisältöä. Kuvalla voidaan tuoda myös täysin päinvastainen kuva julkaisun sisällöstä. Kuvat voivat olla joko informatiivisia tai dekoratiivisia. Informatiiviset kuvat täydentävät tekstiä. Dekoratiiviset kuvat tuovat julkaisuun ilmettä ja tunnelmaa yhdessä typografian ja sommittelun kanssa. Hyvä kuvitus yhdistää näitä molempia: se välittää tarvittavan tiedon ja samalla jäsentää ja rikastuttaa julkaisun ulkoasua (Pesonen 2007, 48). Satakunnan historiaesitteessä kuvat olivat pääosin informatiivisia: ne toivat visuaalisesti esille sen, miltä historia on näyttänyt. Lukija saa tekstistä jo hyvän käsityksen historiankulusta, mutta irrallaan olevat kuvat elävöittävät ja antavat historiasta kertovaan tekstiin oman tunnelmansa.

Tekstin ja kuvien tulee toimia hyvin yhdessä, joten julkaisun kuvittaminen vaatii valintojen tekemistä. Kuvalla täytyy olla jokin tehtävä ja sen tulee sopia hyvin tarkoitukseensa. Julkaisuntekijän tulee miettiä, käytetäänkö kuvia, piirroksia vai joitain havainnollistavia graafisia elementtejä. Kuvaa kannattaa käyttää silloin, kun se sisältää tarpeellisen viestin tai tuo esille olennaista lisätietoa. Kuva voi myös tuoda asiaan

uuden ja kiinnostavan näkökulman. Kuva on myös paikallaan silloin, kun se esittää tekstin selittämän asian ytimekkäämmin ja selkeämmin sekä herättää lukijassa mielenkiintoa. (Pesonen 2007, 49.)

Kun kuva on hyvä ja toimiva, selittävää tekstiä ei välttämättä tarvita. Sama toimii myös toisinpäin: jos teksti kertoo asian paremmin, niin miksi käyttää kuvaa. Kuva, joka ei tuo sanomaan mitään uutta, voi olla turha. Kuvitukseen kannattaa silti aina satsata. Hyvää kuvitusta varten tarvitaan usein ammattikuvaaja tai -kuvittaja. Myös laatu ratkaisee. Painettuun julkaisuun kannattaa valita paras mahdollinen kuva, joka on riittävän terävä, sävykäs ja resoluutioltaan tarpeeksi suuri kuva. Kuva voi kuitenkin silti toimia, vaikka se ei olisi parasta laatuaan. Käyttötarkoitus ja -yhteys ratkaisevat (Pesonen 2007, 49). Satakunnan Museon kuvat sopivat hyvin tarkoitukseensa ja niiden laadut olivat sopivia esitteeseen. Esitteessä kuvat ja tekstit elivät mielestäni hyvässä suhteessa keskenään: kuvat selittivät tekstiä jonkin verran ja antavat lisätietoa, mutta esitteestä löytyy myös yksittäisiä kuvia, joilla on kuvatekstejä. Kuvat ja tekstit eivät kuitenkaan mielestäni tee esitettä liian sekavaksi vaan ne korostavat toinen toistaan.

Valokuvien käyttö julkaisussa kannattaa, koska se tarjoaa konkreettisen kuvatodisteen tekstin tueksi. Katselijasta valokuvat voivat vaikuttaa ajankohtaisemmilta ja dramaattisemmilta kuin piirroksat. Mustavalkokuvat tulkitaan usein todennäköisemmiksi kuin värikuvat (Parker 1998, 137-138). Satakunnan historiaesitettä varten pyysin sekä värillisiä että mustavalkokuvia. Koska esitteen teemana on historia ja mustavalkokuvat liitetään usein historian yhteyteen, sopivat ne hyvin esitteen ilmeeseen. Mustavalkokuva Vanhasta Raumasta valikoitui lopulta esitteen kansikuvaksi sen seesteisyyden ja informatiivisuutensa takia.

Kuvan merkitys muodostuu monista tekijöistä sen sisällä ja myös siinä yhteydessä, jossa kuva esitetään. Kuvien sisältöä voidaan tulkita monella eri tapaa ja kuvien tulkintaan on löydetty välineitä useilta eri tieteenaloilta. (Pesonen 2007, 51.)

Kielitieteestä peräisin oleva semioottinen lähestymistapa on yksi keino tulkita kuvia. Sveitsiläisen Ferdinand de Saussuren mukaan esimerkiksi sana muodostuu kahdesta tekijästä: ilmaisusta ja tarkoitteesta. Ilmaisuu tarkoittaa niitä kaikkia ärsykeitä, jotka

välittyvät aisteihimme. Kuvan kohdalla kyse olisi viivoista, muodoista, väreistä ja sommittelusta. Tarkoite tarkoittaa taas sitä, mitä kuva esittää ja miksi kuva tunnustetaan. (Pesonen 2007, 51.)

Christian Metz pohti taas, mitä vaikutelmia ja henkilökohtaisia mielikuvia kuvat voivat herättää. Sana ”koira” saa denotatiivisen merkityksen tietystä kotieläimestä. Konnotatiivinen merkitys koiran kuvasta on taas se, minkälainen suhde kuvan katselijalla on koirista. (Pesonen 2007, 51.)

C.S. Peirce jakoi kuvat kolmeen ryhmään: ikonisiin, indeksisiin ja symbolisiin. Ikoniset ovat kuvia, jotka esittävät kuvan kohdetta realistisesti. Indeksinen kuva on merkki, jonka ymmärtäminen perustuu tuttuihin syy- ja seuraussuhteisiin merkin ja kohteen välillä. Symbolisen kuvan ja sen kohteen suhde on sopimuksenvarainen, jotka voivat liittyä tiukasti kulttuuriimme ja edustaa itsestään selvästi jotain tiettyä asiaa. (Pesonen 2007, 51.)

Neuvotellessamme museolla kuvista painotin, että esitteen kuvien tulisi herättää yllpeyttä Satakunnasta: kuvat saisivat olla asioista ja tapahtumista, jotka nostattaisivat maakuntayllpeyttä. Vahvasti esillä olevien kuvien tulisi myös herättää tunnetilaa yllpeydestä ja niistä tulisi siis kummuta positiivisia assosiaatioita ja tunteita omaan maakuntaan liittyen. Yllpeyttä voisivat myös herättää ne asiat, joita ei muualla Suomessa ole nähty tai koettu.

Satakunnan kehitystä hyvinvoivaksi maakunnaksi voisivat kuvata teollisuuteen ja maanviljelykseen liittyvät kuvat. Esitteessä oleva Rosenlewin Konepajan tunnus voisi joidenkin mielestä symboloida satakuntalaista ahkeruutta ja voimaa. Se voi myös olla indeksinen. Muita satakuntalaista henkeä herättäviä kuvia esitteessä voisivat muun muassa olla kuvat Kokemäenjoesta, Euran muinaispuvusta, Porin Puuvillasta ja Vuojoen kartanosta. Esitteeseen päätyi lopulta myös kaksi omaa kuvaani, jotka kuvasivat Pori Jazzia sekä Leineperin ruukkia. Lopullista esitettä esittelee mielestäni mielellään myös ulkomaakuntalaisille.

Olivat kuvat sitten vaikka piirroksia tai valokuvia, niitä ei saa käyttää ilman tekijän lupaa. Kun luovan työn tuloksena syntyy uusi teos, se kuuluu tekijälleen ja on tämän

omaisuutta. Tekijällä on oikeus määrätä teoksensa käytöstä. Teosta ei saa kopioida tai esittää ilman tekijän suostumusta (Keränen, Lamberg & Penttinen 2003, 6-7). Sovimme Satakunnan Museon kanssa, että museo antaa kuvat opinnäytetyötä varten sillä ehdolla, että työssäni mainitaan yhteistyöstä Satakunnan museon kanssa.

5.6 Visuaalinen ilme

Julkaisun, kuten esitteenkin, tuottamiseen liittyy huoli siitä, miten se saavuttaa tavoitellun kohderyhmän. Ensisijaisesti keskitytään tietysti viestin sisältöön, mutta myös visuaalisen kielen vivahteet määräävät sen, meneekö viesti perille. (Ikävalko 1995, 123.)

Julkaisun visuaalisesta eli kuvallisesta ilmeestä käytetään myös nimityksiä ulkoasu, taitto tai lay-out. Sillä tarkoitetaan tekstien, kuvien ja muun aineiston sijoittelua julkaisun sivuille, kirjasintyyppejä, värejä ja erilaisia yksityiskohtia, jotka tekevät julkaisusta juuri omannäköisensä. Esimerkiksi säännöllisesti ilmestyvän lehden samanlainen ilme numerosta toiseen ylläpitää lehden imagoa. (Ikävalko 1995, 123-124.)

Säännöllisesti ilmestyvälle julkaisulle muodostuu persoonallisuus, jonka perusteella vastaanottaja tunnistaa lehden. Tästä syystä julkaisun pienempiinkin muutoksiin kannattaa suhtautua harkiten. (Ikävalko 1995, 124.)

Useampisivuisten julkaisujen taittoa varten on olemassa erilaisia taitto-ohjelmia, kuten esimerkiksi Adobe InDesign. Taitto-ohjelmat soveltuvat hyvin esimerkiksi esitteiden tekemiseen. Kun taitto-ohjelmassa luodaan uusi julkaisu, määritetään sivukoko ja sivumäärä. Marginaalit, tekstipalstat, toistuvat elementit ja leikkausvarat määritellään (Keränen ym. 2003, 78-80). Satakunnan historiaesite luotiin Adobe InDesignilla.

Julkaisun ulkoasu vaikuttaa siihen, onko sisältö kiinnostava. Taiton avulla erilaisten osatekijöiden ja juttujen painoarvoa voidaan nostaa tai laskea. Otsikoiden, ingressien ja kuvatekstien verbaalinen muoto on tärkeä osa luettavuutta, mutta tärkeää on myös

niiden visuaalinen muoto: miten isoja ja helposti luettavia otsikot ovat, löytääkö luki- ja kuvatekstit nopeasti ja erottuuko ingressi selvästi omaksi kokonaisuudekseen. (Ikävalko 1995, 125.)

Kuvituksen ja taiton suunnittelu aloitetaan samaan aikaan kuin toimituksellinen valmistelu alkaa. Kuva- ja muu aineistolistan tehdään alustavasti samaan aikaan juttulistan kanssa. Jutut kannattaa sijoittaa jo alustavasti paikoilleen, jos julkaisussa on neli-väri- ja mustavalkosivuja. (Ikävalko 1995, 125.)

Lähdin alusta alkaen suunnittelemaan ja asettelemaan esitettä taitto-ohjelmaan. Jälkikäteen ajateltuna paperille luonnostelu olisi voinut toimia paremmin kuin suoraan taitto-ohjelmaan tekeminen.

Kuva 2. Ensimmäistä taittosuunnittelua

Ensimmäisessä luonnostelussa (Kuva 2.) lähdin hakemaan esitteen muotoa ja rytmiä. Asetin esitteen kooksi suunnitellun 21 senttimetriä x 21 senttimetriä, mikä todettiin ensimmäisen tarkasteluvaiheen jälkeen hyväksi kooksi. Kuvat eivät tässä vaiheessa olleet vielä museon antamia, vaan käytin hyväkseni netistä poimittuja historiaan liittyviä kuvia malliksi.

Aluksi lähdin otsikoimaan esitettä aikakausien mukaan. Jokaisen aikakauden kohdalle asettelín siihen kuuluvia kuvia ja tekstejä. Lähdin ensimmäisessä versiossa tuo-

maan tekstiä kahteen kappaleeseen. Tässä versiossa teksti syrjäytti selkeästi kuvien aseman.

Värimaailma oli vaalea ja ruskea. Aikajana oli vielä suunnitteluasteella ja tässä versiossa se oli pinnaltaan paperimainen. Aikajanakaan ei tässä versiossa saanut vielä huomiota eikä sen tekstit erottuneet kunnolla pinnastaan. Tässä vaiheessa layout oli melko mitäänsanomaton ja kiinnostusta herättämätön. Fontin totesin kuitenkin toimivan leipätekstissä hyvin.

Kuva 3. Toinen vaihe

Toisessa versiossa (Kuva 3.) lähdin hakemaan esitteelle nykyaikaisempaa ja kiinnostavampaa ilmettä. Palaute ensimmäisestä versiosta oli, että esite saisi sisältää oranssia ja mustaa, jotka toisivat modernisti historian havinaa esiin. Satakuntaa toivottiin tässä vaiheessa nostettavan paremmin esille häivyttäen yleistä historiaesittelyä.

Toisen vaiheen esittelyn jälkeen tuotiin esille erilaisia muutosehdotuksia: esitteen otsikot voisivat kulkea tarinamaisesti eteenpäin, eikä välttämättä aikakausittain. Esitteestä tulisi näin kiintoisampi. Sivumäärän huomattiin tässä vaiheessa olevan melko suuri. Sitä siis päätettiin laskea 24:stä. Aikajanaa toivottiin myös korostettavan enemmän ja että koko esitteen kuvat ja tekstit seuraisivat aikajanaa. Esite ei olisi näin rajoittunut aikakausien esittelyyn vaan etenisi sujuvasti eteenpäin. Yleinen historiaesittely päätettiin typistää lyhyesti ingressin sisään. Satakunnan kruunun toivottiin myös tulevan esiin jossakin kohtaa esitteessä.

Kuva 4. Kolmas vaihe

Kolmannessa vaiheessa (Kuva 4.) sain taittoon mukaan Satakunnan Museolta tulleet kuvat. Kuvia oli juuri tarpeeksi esitettä varten, ne olivat laadultaan hyviä ja ne kuvasivat monia eri aikakausia. Lähdin sovittelemaan niitä uuteen taittoon.

Esitteen ulkomuoto muuttui nyt lähes kokonaan uusien kuvien ja uuden asettelun myötä. Kuvien ja tekstin suhde muuttui myös uudessa versiossa. Lähdin nostamaan kuvia enemmän esille ja vähentämään tekstin määrää. Kuvat nousivat koko sivun kokoisiksi, koska ne mielestäni sopivat niin tyyliältään. Esimerkiksi kuva vasarakirveistä (Kuva 4.) toimi mielestäni parhaiten suurikokoisena. Aikajana nousi pääosaan esitteen pinnalle, johon sijoittelin vuosiluvut ja tapahtumat tyylikkäämmin kuin aikaisemmissa versioissa.

Kuva 5. Aukeamien sommittelua

Neljännessä vaiheessa (Kuva 5.) elementit alkoivat sijoittua paikoilleen. Tässä versiossa lähdin kuitenkin hakemaan dramaattisempaa ilmettä esitteelle sijoittamalla sivujen yläreunoihin mustat palkit. Esitteeseen tuli nyt mielestäni karumpaa ja modernimpaa ilmettä. Tähän versioon olin jo melko tyytyväinen. Palaute kuitenkin oli, että esitteen sisäsivut riitelivät liikaa esitteen seesteisen kansikuvan kanssa. Olin asiasta samaa mieltä. Kansi ja sisältö eivät toimineet hyvin yhdessä.

Toinen palaute oli, että esite ei ollut helposti luettavaa. Sivuilta oli vaikea hakea kiintoa ja erilaisia elementtejä oli liikaa. Kuvatekstit olivat liian pitkiä ja sekavia. Musta ja oranssi toimivat, mutta sivuille toivottiin myös Satakunnan yhtä tunnusväriä eli sinistä.

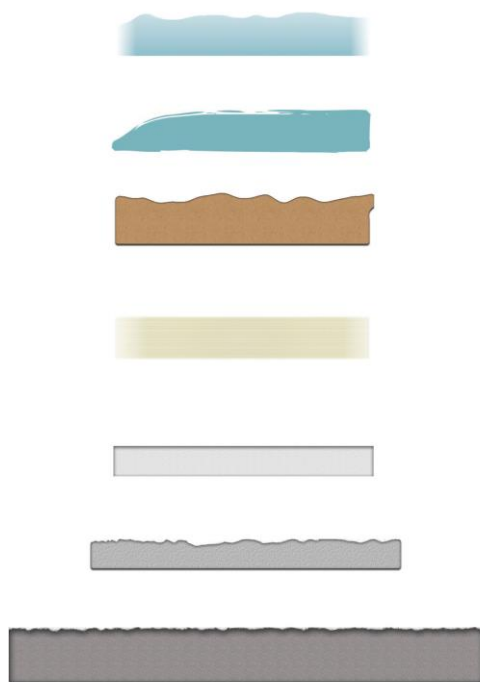

Kuva 6. Lopulliset valinnat vahvistuvat

Lopullisessa vaiheessa sisältöä lähdettiin poistamaan ja muokkaamaan rankasti (Kuva 6.) Turhia yksityiskohtaisia kuvia siirrettiin pois ja kuvia jäsenneltiin kiinnostavammaksi. Toivotun sinisen sijoittaminen esitteeseen tuotti päänvaivaa. Lähes valmiiseen layoutiin oli vaikeaa lähteä lisäämään mitään elementtejä, varsinkaan kirkasta sinistä. Päätin lopulta yhdistää sinisen värin ja yksittäisten kuvien esittelytekstin toisiinsa.

Mietin koko esitteen suunnittelun ja toteutuksen ajan sopisiko näin lyhyeen esitteeseen sivunumerointi. Lopulta päätin sivunumeroinnin laittaa, koska esite vaikuttaisi siten jollakin tavalla aidommalta ja uskottavammalta. Satakuntaliiton aikaisemmissa esitteissä on myös käytetty sivunumerointia.

Ensimmäistä ja viimeistä versiota tutkaillessa löytyy huomattavan paljon eroja. Palautteenannon ja jatkuvan suunnittelun ja ideoinnin avulla päästiin haluttuun lopputulokseen.

Kuva 7. Oikeanlaisen aikajanan hakemista

Yksi esitteen vaikeimmista osioista oli grafiikan luominen. Esitteen aikajana (Kuva 7.) syntyi monien eri kokeilujen kautta. Lähdin ensin suunnittelemaan aikajanaa sinisävyiseksi. Seuraavaksi suunnittelin ruskeaa paperimaista pintaa. Näistä kumpikaan ei tuntunut kuitenkaan sopivilta, enkä tässä vaiheessa osannut vielä varmaksi edes sanoa, millainen esitteen muu ilme olisi. Lähdinkin aluksi suunnittelemaan esitteen ilmettä aikajanan pohjalta, mutta lopulta huomasin, että aluksi kannattaisi suunnitella sivujen yleistä visuaalista ilmettä.

Lopulta lähdin suuntaamaan karumpaan harmaaseen, josta muodostui valmis esitteen aikajana. Esitteeseen pyydetty Satakunnan kruunu sijoitettiin lopulta esitteen kanteen (ks. luku 5.5.6. Julkaisun kannet) ja se sai kuvanmuokkauksella uuden hopeisen pinnan.

5.6.1 Typografia

Typografialla eli tekstin visuaalisella ilmeellä vaikutetaan julkaisun sävyyn, tunnelmaan ja tyyliin. Typografiset ratkaisut kertovat keneltä viesti on, millainen viesti on

ja kenelle viesti on tarkoitettu. Tekstin sanomaa vahvistetaan typografian avulla. Ei ole samantekevää, mitä kirjaintyyppiä tai – muotoilua julkaisuissa käytetään. Eri kirjaintyypeillä eli fonteilla on oma luonteensa. (Pesonen 2007, 13.)

Typografialla vaikutetaan olennaisesti tekstin luettavuuteen. Helppolukuinen teksti auttaa lukijaa. Rakenteellisesti luettavuuteen vaikuttaa fontin koko, merkkiväli, sanaväli, rivin pituus, riviväli, tekstin asettelu sekä palstan väli. Kannattaa kiinnittää esimerkiksi huomiota siihen, että tekstin ympärillä on riittävästi tilaa, tekstin ja taustan kontrasti ei häiritse lukemista ja ettei teksti ei ole liian suurta eikä liian pientä. (Pesonen 2007, 31-33.)

Kirjainten käyttötarkoitus sekä fontin luettavuus ovat seikkoja, joihin kannattaa kiinnittää erityistä huomiota. Kirjaintyyppin herättämät mielikuvat ovat myös tärkeitä, sillä se määrittelee sen kiinnostuuko lukija julkaisusta ja jatkaako hän sen lukemista. Kirjaimet muodostavat erilaisia mielleyhtymiä, joten valintoja kannattaa pohtia tarkkaan. Kokeilemalla ja vertailemalla päästään haluttuun lopputulokseen. (Pesonen 2007, 29.)

Satakuntaliiton aikaisemmin julkaistuissa esitteissä, kuten Satakunta on enemmän (2011) – esitteessä, on käytetty paljon päätteetöntä ja selkeää fonttityyliä. Koska yksi esitteen tavoitteesta oli, että esite olisi selkeä ja helppolukuinen, halusin historiaesitteeseenkin samantapaista selkeätyylistä, groteskia fonttia.

Julkaisu voi näyttää rasittavan näköiseltä, jos käytetään liian paljon erilaisia fonttityylejä. Jos kuitenkin päädytään valitsemaan useampia fontteja, on syytä huolehtia, että kirjaintyyppit ovat riittävän erilaisia keskenään. Kirjainvalinnoissa kannattaa pysyä myös johdonmukaisena: jokaiselle kirjaintyyppille tulee löytää oma käyttötarkoitus. (Pesonen 2007, 29.)

Satakunnan historiaesitteessä fonttityylit säilyivät mielestäni sopivan hillittyinä. Tyyliä jakaantuivat aukeamilla kutakuinkin otsikkoon, leipätekstiin ja kuvatekstiin. Esitteen aikajanelle sijoitettiin omalla tyylillään vuosiluku, otsikko sekä leipäteksti. Fonttityylit eivät lopullisessa versiossa sekoittuneet toisiinsa ja esite säilyi helppolukuisena.

Esitteen pääotsikot nousevat kiinnittämään huomion oranssilla värillään, mutta samalla ne helpottavat esitteen lukemista. Otsikot ovat helppolukuisia, koska niiden ympärillä on tilaa ja ne on aseteltu niin, että lukija kiinnittää teksteistä niihin ensimmäiseksi huomiota. Otsikot herättävät myös mielenkiintoa, koska ne jakaantuvat kahteen osaan.

Leipäteksti, joka seuraa jokaisen otsikon jälkeen, on myös aseteltu niin, että se olisi helppolukuista. Leipätekstin ympärillä on myös tyhjää tilaa ja sana- ja rivivälit ovat mielestäni luettavuudeltaan juuri sopivat. Kontrasti leipätekstin ja sen taustan välillä miellyttävät lukijan silmää.

Aikajanalla oleva fonttityyli on kutakuinkin samaa, mitä leipätekstikin. Aikajanan otsikot ovat päätteettömiä ja boldattuja, joten ne mielestäni nousevat aikajanan tekstin pääosaan. Sivuttain asetetut valkoiset vuosiluvut tuovat vaihtelua ja mielenkiintoa tekstin asetteluihin ja luettavuuteen.

Esitteen palloissa olevat kuva- ja lisätietotekstit laitettiin valkoisiksi, jotta ne erottuivat selkeästi sinisistä ja oransseista taustoistaan. Myös nämä tekstit ovat päätteettömiä ja helppolukuisia ulkoasultaan.

5.6.2 Sommittelu

Sommittelulla tarkoitetaan teoksen kokonaisrakennetta. Sommittelulla ryhmitellään teoksen kuvalliset elementit eli värit ja muodot haluttuun asetelmaan. Hyvän sommittelun tarkoitus on järjestää kuvan eri osat kiinnostavaksi, yhtenäiseksi tai tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. (Toivanen 2010-2012.)

Omassa työssäni ehkä juuri sommittelu tuotti eniten haasteita, sillä yksittäisiä kuvia ja tekstejä oli paljon. Esitteeni jakaantuu otsikoihin, leipätekstiin, taustakuviin, yksityiskohtaisiin kuviin sekä aikajanaan. Niiden keskinäisen sopivan suhteen löytäminen vaati jonkin verran aikaa ja ideointia.

Sommitteluun voidaan vaikuttaa järjestämällä visuaalisia pisteitä, viivoja, pintoja, volyyymiä ja värejä. Viiva toimii esimerkiksi tehokkaana pinnan jakajana. Kuvakenttä voidaan jakaa erilaisiin alueisiin eli pintoihin. Pinta voi olla muodoltaan millainen tahansa. Pinta voi erottua ympäristöstään esimerkiksi toisella värillä. Tekstuuriltaan-kin pinta voi olla millainen tahansa: rosainen, tasainen, pehmeä, kova ja niin edelleen (Pesonen 2007, 62). Esitteestäni löytyy useita erilaisia pintoja, joista yksi olennainen on koko esitteen läpi kulkeva aikajana. Aikajana johdattaa lukijaa esitteen läpi tuomalla esiin ajanjakson ja siihen liittyviä yksityiskohtia. Koska aikajana on esitteessä niin olennainen, tuli se sommitella esitteeseen niin, että se johtaisi koko esitteen ilmettä.

Kuvan muuttujia ovat muoto, koko, sijainti, suunta, etäisyys, lukumäärä ja tiheys, joiden suhteet voivat muuttua painopinnalla. Onnistuneen sommittelun tuloksena syntyy suhteita, rytmiä, tasapainoa, jännitteitä ja liikettä (Pesonen 2007, 62). Historiaesitteen kuvat eroavat paljon näiden muuttujien mukaan. Esimerkiksi muodot vaihtelevat neliskanttisesta pyöreisiin muotoihin ja koot vaihtelevat pienestä suureen. Näitä eri kuvatekijöitä muuttamalla historiaesitteeseen tuli eri vaiheiden kautta huomiota ja kiinnostavuutta herättävää tyyliä.

Sommittelu syntyy tekstin sijoittelusta sekä kuvien ja tekstin suhteista. Kuvien sisäinen sommittelu ja liikesuunnat vaikuttavat myös olennaisesti yleisilmeeseen. Sommittelu liittyy siis julkaisun ulkoasun suunnitteluun kokonaisuudessaan. (Pesonen 2007, 62.)

Julkaisussa sommittelun tulisi olla johdonmukaista, mutta kuitenkin myös vaihteleva, jotta ulkoasu olisi piristävä ja mielenkiintoinen. Suunnittelijan tehtävänä onkin löytää sopiva tasapaino näiden välillä ja saada julkaisu mahdollisimman toimimaan muotoon, sopivaa estetiikkaa noudattaen (Pesonen 2007, 63). Aikaisemmin mainittu esitteen aikajana johdattelee lukijaa, mutta sivuilta löytyy myös useita suuntia ja lukumäärää vaihtelevia yksittäisiä kuvia, jotka tuovat mielenkiintoa ja vaihtelevuutta esitteeseen.

Onnistuneella sommittelulla poimitaan lukijan mielenkiinto. Lukijan havaintoja ohjaavat psykologisen hahmottamisen lainalaisuudet ja niihin vaikuttavat myös lukijan

aikaisemmat kokemukset. Lukijan katse kiinnittyy väreihin, kontrasteihin, kokoon ja liikkeisiin. Liikkeen suunta, diagonaalit ja linjat määräävät katseen suunnan. Oikeanlainen rytmittäminen, jaksottelu ja asioiden hierarkian osoittaminen auttavat lukijaa tiedon löytämisessä ja sen omaksumisessa (Pesonen 2007, 64-65). Omassa esitteessäni olen mielestäni onnistunut hyvin tavoittamaan lukijan mielenkiinnon ja johdattamaan esitteen lukemista. Esitteet eri elementtien johdonmukaisella sijoittelulla esitteen luettavuus paranee. Lukijan mielipiteitä esitteestä kerrotaan luvussa 6.2. Kyse-
lyn tulokset ja niiden hyödyntäminen.

5.6.3 Värien käyttö

Väreillä on julkaisussa monia erilaisia käyttötarkoituksia. Väreillä voidaan korostaa, erottaa, järjestellä ja osoittaa erilaisia asioita. Niillä voidaan myös keventää typografiaa ja erottaa otsikkotasoja toisistaan. Yrityksen tai yhteisön tunnistaa helposti ja nopeasti sen käyttämistä tunnusväreistä. (Pesonen 2007, 56.) Tekemäni värivalinnat perustuivat paljon Satakunnan valmiiseen visuaaliseen identiteettiin. Satakunnan tunnusväreihin kuuluvat sininen ja keltainen, joita toivottiin käytettävän myös tässä esitteessä. Modernimpaa tyyliä haettiin kuitenkin muokkaamalla keltaisesta oranssia ja valmiiksi keltaisesta kruunusta hopeansävyistä. Oranssi ilmenee esitteen kannessa, otsikoissa sekä ”infopalloissa”. Satakunnan kirkasta sinistä löytyy myös esitteen sisäisivuilta pallon muodosta. Oranssia ja sinistä löytyi kuitenkin myös paljon museon lähettämistä kuvista, kuten Juhana Herttuan ja Porin Puuvillan kuvista.

Väreillä on myös symbolisia merkityksiä, jotka ovat pitkän ajan kuluessa vakiintuneita ihmisten mieliin. Esimerkiksi sininen väri mielletään usein etäännyttävänä, viileänä ja rauhoittavana. Värinkäytössä voidaan käyttää apuna värien keskinäisiä suhteita joko pyrkimällä luomaan erilaisia väriharmonioita tai hakemalla sopivia kontrasteja. Värivalinnoissa kannattaa huomioida, että myös julkaisuun liitettävät kuvat tuovat lisää värejä (Pesonen 2007, 57). Historiaesitteessä käytin hyvin voimakkaan sävyisiä kuvia, joita sijoitin esitteen taustalle. Esitteen eri vaiheissa sivut alkoivat kuitenkin täytyä hieman liikaa väreistä, joten sivuille lisättiin enemmän harmoniaa pienentämällä kuvia ja lisäämällä valkoista taustaa.

Tekstin ja sen taustan väritys vaikuttavat omalta osaltaan luettavuuteen. Tekstin ja sen taustan tulisi muodostaa tarpeeksi suuri kontrasti, jotta kirjoitus erottuisi. (Pesonen 2007, 60-61.) Tämä ongelma ilmeni esitteen lopullisessa vaiheessa. Työn lopulla teettämäni kyselyn mukaan (ks. 6.2. Kyselyn tulokset ja niiden hyödyntäminen) eräs vastaaja oli sitä mieltä, että yhdessä kohtaa esitettä tekstin ja taustan välinen kontrasti ei ollut tarpeeksi hyvä luettavuuden kannalta (Kuva 8.)

Kuva 8. Kontrastiongelma

Kuva 9. Kontrastin korjaaminen

Tämän aukeaman muokkasinkin lähes kokonaan uusiksi, jotta kontrastiero parantuisi ja tekstistä tulisi helpompi lukea (Kuva 9.) Vaikka tekstikin muokkaantui tässä vaiheessa, selvä ero luettavuudessa on silti huomattavissa. Korjauksen jälkeen otsikko erottuu nyt paremmin taustastaan ja tekstiä on helpompi lukea.

5.6.4 Graafisen suunnittelun erilaiset elementit

Graafisen suunnittelun elementeillä voidaan tuoda julkaisuun lisää kiinnostavuutta ja värikkyyttä viestintävoimaa parantaen. Elementtien käytön kanssa tulee kuitenkin pysyä hyvän maun rajoissa: olennaista ei saa peittää epäolennaisen alle. Graafisen suunnittelun erilaisia elementtejä ovat muun muassa tyhjä tila sivuilla, viivat, kehykset, laatikot, efektit kuten pudotusvarjo, rasteripinnat sekä leikkaantuvat kuvat. (Parker 1998, 89-103). Omassa työssäni tulin näistä käyttäneeksi tyhjää tilaa, laatikoiden sijasta ellipsimuotoa sekä leikkaantuvia kuvia.

Tyhjä tila tuo julkaisun sivuille kontrastia ja lepopaikan katseelle. Tyhjää tilaa voidaan käyttää esimerkiksi otsikon ympärillä, marginaaleissa, palstojen välissä, liehu-reunuksessa, sisennyksissä ja kappaleväleissä sekä riviväleissä. (Parker 1998, 90) Työssäni halusin jättää sivujen otsikoiden rinnalle tyhjää tilaa, koska se ensinnäkin näytti paremmalta ja lisäsi luettavuutta. Otsikoiden alla olevien ingressien kanssa tyhjää tilaa käytin mahdollisuuksien mukaan, sillä sivulla oleva taustakuva ulottui usein ingressin lähelle.

Laatikoiden avulla voidaan erottaa tai tuoda esiin sivun eri osia (Parker 1998, 98). Työssäni käytin laatikoiden sijasta ellipsejä, joita on käytetty myös Satakuntaliiton aikaisemmissa esitteissä. Käytin voimakkaita värejä, joita myös esitteeseen toivottiin: oranssia sekä sinistä. Ellipseihin halusin sijoittaa kuvan yhteyteen tarkoitetut tekstit sekä yksittäisiä tietoja Satakunnan historiasta. Mielestäni ne elävöittävät julkaisua, mutta eivät kuitenkaan kerää liikaa huomiota osakseen.

InDesignissa on käytettävänä erilaisia efektimahdollisuuksia. Niistä yksi on pudotusvarjo. Pudotusvarjon avulla kuvia ja muita kuvituselementtejä voidaan korostaa. Sitä tulee kuitenkin käyttää säästeliäästi (Parker 1998, 100). Aluksi suunnittelin työhöni varjostuksen käyttöä, mutta havaitsin sen tuovan esitteeseen liian raskaan ja draamattisen vaikutelman. Päätin siis luopua sen käytöstä kokonaan.

Roger C. Parkerin teoksessa Hyvältä näyttää puhutaan ”karkulaisista” eli kuvista, jotka jatkuvat sivun ulkopuolelle eli katkeavat. Parkerin mukaan tekstit ja kuvat korostuvat, kun ne jatkuvat sivun reunaan saakka. Tätä keinoa halusin käyttää hyödyk-

seni omassa työssänikin, koska se on visuaalisesti näyttävä ja tuo vaihtelua esitteen ilmeeseen.

5.6.5 Sivukoko ja sivumäärä

Julkaisun formaatti eli sivukoko vaikuttaa olennaisesti julkaisun kokonaisilmeeseen ja persoonaan. Valittu sivukoko kannattaa pitää samana, jos julkaisuja toteutetaan useampia. Uutta julkaisua suunnitellessa kannattaa miettiä, miten julkaisua säilytetään tai toivotaan säilyttävän. Käyttämällä hieman tavallisesta poikkeavaa sivukokoa, saatetaan herättää toivottua mielenkiintoa (Ikävalko 1995, 138). Satakuntaliiton aikaisemmat esitteet, kuten Satakunta on enemmän (2011)- sekä Satakunnan merialue (2012) – esitteet, ovat kooltaan 21 senttimetriä x 21 senttimetriä. En ole itse törmännyt missään vastaavankokoisiin esitteisiin, joten pelkkä esitteen muoto herättäne kiinnostusta lukijassa.

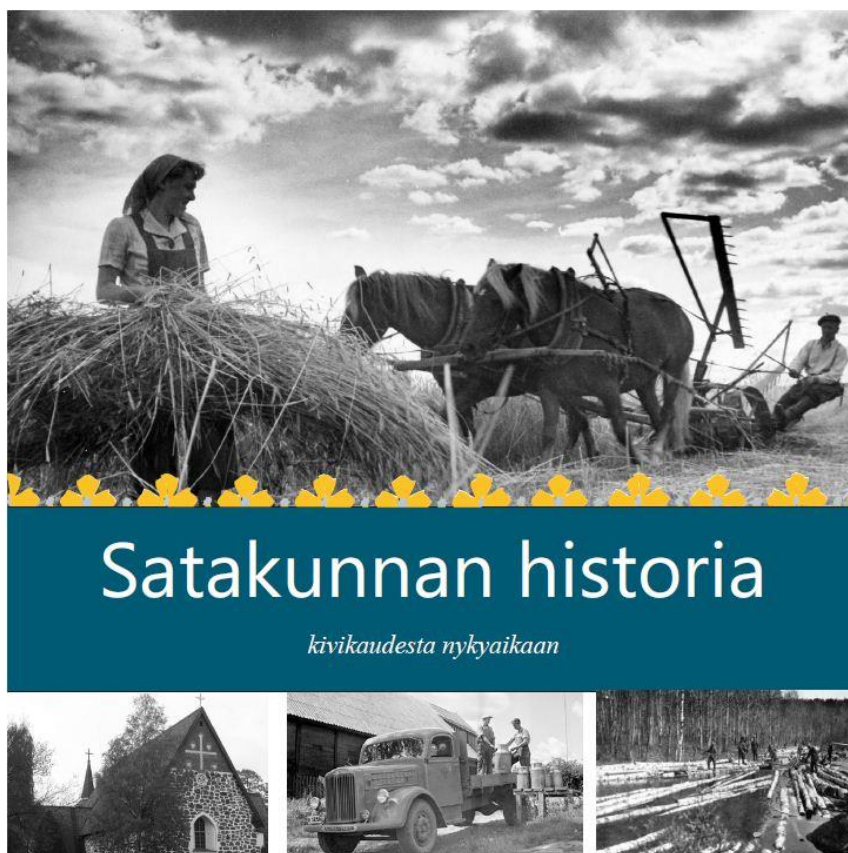
Aluksi mietimme, että esite voisi noudattaa myös sivumäärältään aikaisempia esitteitä, koska se on kooltaan todettu sopivaksi. Lähdinkin aluksi luonnostelemaan esitettä 24-sivuiseksi. Kuitenkin ensimmäisen luonnosesittelyn vaiheessa huomattiin, että pienempi sivumäärä saattaisi olla kuitenkin parempi. Satakunnan historia voitaisiin tiivistää pienempään pakettiin ja samalla karsia yleistä Suomen historiaa tuoden esille juuri Satakuntaa koskevat tapahtumat. Esitettä on pienemmässä koossa vaivattomampi lukea eikä vaikuta liian raskaalta. Sivumääräksi valikoitui lopulta 16.

5.6.6 Julkaisun kannet

Lukija näkee usein julkaisussa ensimmäisenä sen kannen. Kuten kuluttaja tekee ostopäätöksensä kaupassa myytävien pakkausten perusteella, julkaisun lukija tekee päätöksensä kannen perusteella. Kannen perusteella lukija tekee valintansa siitä, lukeeko hän julkaisua vai ei. Kannen suuri pinta-ala kannattaa käyttää hyödyksi ja valikoida siihen paras mahdollinen kuva, joka kertoo julkaisun sisällöstä mahdollisimman kiinnostavasti. (Ikävalko 1995, 141.)

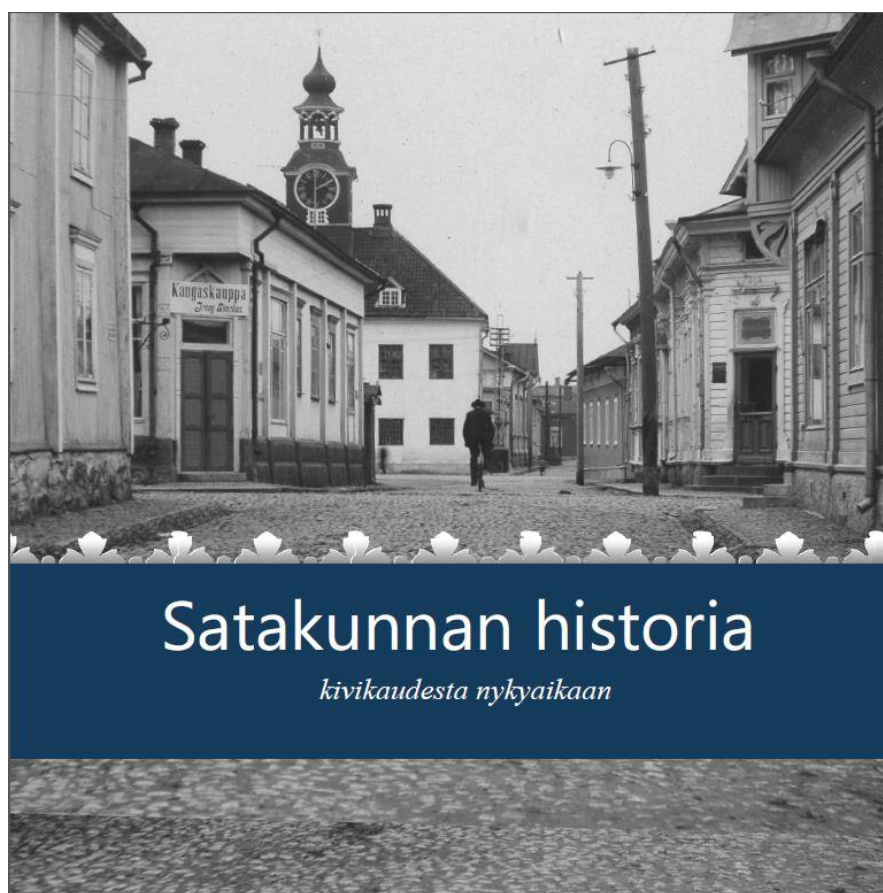
Satakuntaliiton viimeaikaisten esitteiden kannet ovat olleet omasta mielestäni hyvin raikkaita ja kiinnostusta herättäviä. Kuvia on vähän ja ne ovat isoja. Sininen väri on ollut paljon edustettuna esitteiden kansissa. Kansia yhdistää usein myös sivun alaosassa oleva palkki, jossa lukee julkaisun nimi. Halusin noudattaa myös omassa työssäni tätä mallia. Suunnittelin kannen yläosaan ison kuvan ja alaosaan mahdollisesti muutamia pikkukuvia, kuten oli myös Satakuntaliiton julkaisuissa Satakunnan merialue – Selkämeren aarreaitta (2012) sekä Satakunta on enemmän (2011). Asetin kanteen myös palkin, mutta alkuvaiheessa sen väri oli vielä mietinnän alla.

Ensimmäisessä kannessa (Kuva 10.) Satakunnan Museo ei ollut vielä toimittanut kuviaan, joten käytin hyödyksi netistä löytämiäni historiakuvia havainnollistamaan ideaani. Heti alkuvaiheessa tiesin haluavani esitteen kanteen jotain uuttakin. Satakuntaliitolta oli tullut toivomus, että esitteessä tulisi jotenkin esille Satakunnan vaakunasta tuttu kruunu modernimmalla otteella. Suunnittelin kruunun palkin yläpuolelle, johon se jäi myös viimeiseen suunnitteluvaiheeseen asti.

Kuva 10. Ensimmäinen kansisuunnittelu

Satakunnan museolta tulleista kuvista poimin saman tien kansikuvaksi Vanhasta Raumasta otetun mustavalkokuvan (Kuva 11.) Kuvasta välittyi mielestäni nopeasti se mielikuva, että kyseessä on historiasta kertova esite ja moni saattaa välittömästi tunnistaa kannesta Vanhan Rauman kuvan. Kannen kuva tuo esitteen sisältöä esille ja mustavalkoinen kuva tehostaa historiallista mielikuvaa. Halusin välttää esitteessä myös liiallista Porin kaupungin esille nostamista, joten Satakunnan toisen suuren kaupungin Rauman tuominen kanteen tuntui hyvältä vaihtoehdolta. Kruunu säilyi ensimmäisestä kansisuunnittelusta, mutta vaihtoi värinsä hopeaan. Hopea sopi mielestäni tässä tapauksessa paremmin mustavalkokuvaan kuin kultainen.

Satakunnan historia

kivikaudesta nykyaikaan

Kuva 11. Kansikuva valikoitui museolta tulleista kuvista

Esitteen kansi ei taittovaiheessa juurikaan enää muuttunut (Kuva 12.) Kannen palkki vaihtui kuitenkin vielä oranssiin, joka toimi yhtenä esitteen päävärinä. Kansikuvan tekstin suunnittelu oli tässä vaiheessa vielä kesken ja halusin kuulla vielä toimeksiantajan mielipiteen siitä. Suunnittelin otsikoksi tässä vaiheessa nimeksi ”Satakunnan juuret”.

Kuva 12. Kansi saa lopullisen värinsä ja muotonsa

”Satakunnan juuret” ei kuitenkaan tarpeeksi kuvastanut esitteen sisältöä. Olimme siitä yhtä mieltä toimeksiantajan kanssa ja lopulta tulimme siihen tulokseen, että ”Kooste Satakunnan historiasta” kuvastaisi parhaiten sitä, mistä esitteessä on kyse (Kuva 13.) Alaotsikko ”kivikaudesta nykyaikaan” päätettiin jättää otsikon alle, koska se toisi esille mistä historiankerronta alkaa ja mihin se päättyy.

Kooste Satakunnan historiasta

- kivikaudesta nykyaikaan -

Kuva 13. Lopullinen kansi

Takakannen (Kuva 14.) halusin jättää yksinkertaiseksi ja seesteiseksi kuten etukannenkin, jotta ne sointuisivat hyvin yhteen. Takakanteen valitsin huomiota herättämään Ulvilan keskiaikaisen sinetin sekä rautakautisen miekan. Laitoin saman tekstin mikä etukannessakin on sekä tekstin ”Tutustu maakuntasi historiaan!”, joka voisi herättää lukijan mielenkiinnon esitettä tutkiessa.

Kooste Satakunnan historiasta

- kivikaudesta nykyaikaan -

Tutustu maakuntasi historiaan!

Kuva 14. Takakansi

5.7 Esitteen tarkistus

Käydessäni neuvottelemassa Satakunnan Museolla kuvien käyttämisestä pyysin heiltä samalla apua esitteen tarkistamiseen. Vaikka tekstit perustuvat historiateoksiin ja kuvat ovat peräisin museolta, halusin esitteen kuitenkin vielä tarkistukseen ennen mahdollista julkaisua. Esitteen tietojen paikkansapitävyys on tärkeää minulle esitteen toteuttajana sekä tietysti myös toimeksiantajalle.

Esitteen tarkistetut tiedot saatiin pian takaisin ja niiden perusteella tein vielä viimeiset muutokset esitteen teksteihin.

5.8 Aineiston viimeistely painovalmiiksi

Julkaisuprojektin päätteeksi aineisto tulee toimittaa tulostuspalveluun tai painoon oikealla tavalla. Suunnittelijan tulee siis osata toimittaa aineisto tulostajalle oikeassa tiedostomuodossa. Aineisto voidaan toimittaa avoimena tai suljettuna tiedostona (ks. edempänä). Tallennusmuodoista kannattaa sopia hyvissä ajoin. (Pesonen 2007, 358)

Ennen painoon toimittamista dokumentit tulee tarkistaa ajoissa. Jos julkaisussa on tekstiä, tulee se oikolukea huolellisesti mahdollisten kieli- ja kirjoitusvirheiden varalta. Oikoluku kannattaa suorittaa parikin kertaa. Otsikot sekä mahdolliset numero- ja yhteystiedot on katsottava tarkkaan. Koska julkaisun tekijä tulee helposti sokeaksi omalle tekstilleen, kannattaa teksti oikoluettuttaa jollakin toisella henkilöllä. Typografisiin virheisiin, kuten tihentyneisiin ja harventuneisiin riveihin tai ylimääräisiin välilyönteihin voidaan myös puuttua. (Pesonen 2007, 358.)

Työn edetessä tuli todella huomanneeksi, miten sokeaksi omalle työlleen tulee. Kun on tehnyt monta kuukautta yhtä ja samaa projektia, ei enää välttämättä tunnista työstään pieniä eikä välttämättä suuriakaan virheitä. Työni oikoluettiin Satakuntaliitolla, josta tosiaan löytyi muutamia ilmeisiä kirjoitusvirheitä, joihin en ollut kiinnittänyt mitään huomiota.

Vedoksista ja dokumenteista tulee tarkistaa myös sommittelu, kuvat, värit sekä kuvien linkitykset. Ylimääräiset sivut ja mahdolliset tyhjät tekstilaatikot poistetaan. Leikkausvarat ja tulostusasetukset tulee myös tarkistaa. Värisävyt tulee määrittää ja tarkastaa värikarttojen perusteella. (Pesonen 2007, 358-359.)

Kun dokumentti toimitetaan avoimena tiedostona, eli esimerkiksi InDesignina, voidaan tiedostoa vielä myöhemmin muokata painoa varten ja tehdä tarvittavia tarkistuksia. Tässä tapauksessa vastaanottajan kanssa kannattaa sopia etukäteen, missä tiedostomuodossa työ palautetaan. Avoimeen tiedostoon tulee liittää mukaan linkitetyt kuvat sekä mahdollisesti käytetyt kirjasinleikkaukset. Fonttiedostot kopioidaan myös mukaan (Pesonen 2007, 360-361). Valmiin työn toimitin Satakuntaliitolle InDesignin package -toiminnon avulla avoimena tiedostona mahdollisia muutoksia ja korjauksia varten.

6 LOPPUTULOS

6.1 Esitteen asiakaslähtöisyys

Perusteellinen ja tarkka yleisötutkimus on avain onnistuneeseen projektiin. Tutkimusta voidaan tehdä monilla eri tavoilla, kuten tekemällä haastattelu kohderyhmille tai toteuttamalla testejä yleisölle. (Leonard & Ambrose, 2012, 96.)

Halusin kuulla esitteen viimeistelyvaiheessa vielä mielipiteitä esitteen kohderyhmän mahdollisilta jäseniltä. Pyysin muutamia ihmisiä, jotka voisivat sopia esitteen kohderyhmään, tutkimaan esitettä sähköisessä muodossa ja vastaamaan rehellisesti seuraaviin kysymyksiin esitteeseen liittyen:

- Esteettisyys: Millainen esite on mielestäsi ulkoasultaan? Mikä esitteessä esteettisesti hyvää ja mitä siitä muokkaisit?
- Toiminnallisuus: Miltä esitettä tuntuu lukea? Esimerkiksi, haluaisitko esitteeseen enemmän tekstiä kuin kuvia tai toisinpäin? Onko esite hyvä luettavuudeltaan?
- Kiinnostavuus: Onko aihe kiinnostava ja lukisitko esitettä, jos se jaettaisiin sinulle?
- Vertaaminen: Miten vertaisit esitettä muihin samantapaisiin esitteisiin? Mitä mieltä olet sivukoosta, sivumäärästä ym.?

Lisäksi pyysin vastaajia jättämään vapaamuotoisia kommentteja esitteestä.

6.2 Kyselyn tulokset ja niiden hyödyntäminen

Kysely osoittautui todella suureksi avuksi esitteen viimeistelyvaiheessa. Osa kyselyyn vastanneilta tuli muutosehdotuksia, jotka olivat niin pieniä kuin suuriakin. Joidenkin ehdotusten ja mielipiteiden kanssa en ollut samaa mieltä ja toiset ehdotukset saivat ajattelemaan toisella tapaa. Työn loppuvaiheessa en kuitenkaan lähtenyt toteuttamaan suurimpia muutoksia, vaan viilasin pienempiä yksityiskohtia.

Kommentteja tuli paljon siitä, miten esitteen ensimmäinen aukeama ja viimeinen sivu poikkesivat värimaailmaltaan sisäsivuista. Vastanneiden mukaan esitteen sisäsivut olivat väriltään ja kuvituksiltaan kirkkaammat kuin edellä mainitut sivut. Sama kommentti oli tullut myös Satakuntaliitolta, jonka jälkeen lähdin muokkaamaan esitettä valoisammaksi (ks. luku 5.5.). Koska sama palaute tuli vielä uudestaan tämän muokkauksen jälkeen, päätin vielä viimeistelyvaiheessa tuoda hieman valkoista sisäsivuille keventämään ilmettä, kuitenkin puuttumatta sisältöön liikaa.

Eräs vastaus muiden samantapaisten esitteiden vertaamiseen:

”Esite on mielestäni visuaalisesti paljon kauniimpi kuin monet muut näkemäni esitteet. Hienoa että esitteessä on niin paljon kuvia ja ne ovat keskenään hyvässä balanssissa. Kannen mustavalkoinen kuva on tuttu muista esitteistä samoin kuin aikajana, joka etenee sivulta toiselle.”

Toisen vastaajan mielipide esitteen luettavuudesta:

”Mielestäni oli hyvä, ettei tekstiä ollut kerralla liikaa, muuten ei olisi kiinnostus riittänyt lukemaan loppuun asti. Lyhyet pätkät jaksoi vielä lukea kiinnostuksen kanssa.”

Kolmannen kommentoijan mielipide luettavuudesta:

”Ulkoasu on selkeä ja sopivan houkutteleva lukijalle. Esitteen väriteema on sopivan hillitty mutta riittävän värikäs. Havainnollistavat kuvat historian erivaiheista ovat hyviä.”

Esitteen luettavuutta arvostettiin paljon. Lähes jokainen totesi tekstin olevan helppolukuista ja typografian selkeää. Tekstiä ei vastaajien mukaan ollut liikaa ja kuvien ja tekstien suhde koettiin sopivaksi. Esitteen sommittelua keuhuttiin myös.

6.3 Tekijän mielipide lopputuloksesta

Yksi työn tavoitteista oli toteuttaa esite, joka palvelee toimeksiantajan tarpeita ja on juuri toiveiden mukainen, mutta kuitenkin niin, että tekijä saa tuoda työssä esiin myös omia näkemyksiään. Lopputulos (Liite 1) muodostuikin sekä työn tekijän että toimeksiantajan asettamien tavoitteiden sopivasta suhteesta. Työssä otettiin huomioon ne seikat, joita Satakuntaliitto toivoi esitteestä löytyvän. Toimeksiantajan toiveet ja tavoitteet rajoittivat kuitenkin osittain omien näkemysten ja ideoiden tuomista esitteeseen, mutta sen pystyi korvaamaan vaikuttamalla tekstiin, sommitteluun, kuvien käyttöön sekä yleisilmeeseen. Kaiken kaikkiaan esite on onnistunut kokonaisuus.

Lopputulos on omasta mielestäni siihen nähden hyvä, että se oli ensimmäinen varsinainen julkaisu, jonka olen toteuttanut. Muutamia asioita olisin voinut lopputuloksesta vielä muuttaa, mutta kaikin puolin olen tyytyväinen esitteeseen.

7 LOPUKSI

Satakunnan historiaesitettä tehdessä huomasin, ettei mitään valmistu itsestään ilman valmistelua ja suunnittelua, aikataulua, palautteenantoa ja tiivistä työskentelyä työryhmän jäsenten kesken. Työhön ei voi ryhtyä ilman suunnitelmaa työn kulusta. Opinnäytetyö ei lopulta ollut pelkästään julkaisun valmiiksi saattaminen, vaan se oli projekti, joka vaati omatoimisuutta, yhteistyökykyä ja vankkaa otetta työhön.

Työtä taittaessa ja suunnitellessa on ollut jännittävää huomata, miten paljon esitteen tyyli muuttui huomaamatta eri versioista toisiin. Palautteen saamisesta koko työskentelyn aikana oli todella paljon hyötyä. Runsaan palautteen avulla esitettä oli helppo työstää eteenpäin haluttuun muotoon.

Satakunnan historiaesite oli ensimmäinen itse suunnittelemani ja toteuttamani julkaisu, jolla oli toimeksiantaja. Viestintää opiskellessani olen huomannut, että omalla kohdallani erilaisten julkaisujen tekemistä pitäisi harjoitella enemmän ja tämä opin-

näytetyö tarjosi siihen mahdollisuuden. Opinnäytetyön kautta oli hienoa saada kokemusta mahdollisesti käyttöön tulevan julkaisun tekemisestä ja nähdä mitä kaikkea esitteen tekemisessä tulee muistaa ottaa huomioon. Konkreettisen työn jälkeen uskaltaa suunnitella ja toteuttaa tulevaisuudessa lisää uusia julkaisuja. Satakunnan historiaesite oli ennen kaikkea hieno mahdollisuus hyödyntää oppimaansa ja opetella lisää uutta.

Satakuntaliitto kaipasi uutta esitettä uusien nettisivujen rinnalle. Satakunnan uudet nettisivut ovat tässä vaiheessa vielä keskeneräiset ja niiden valmistuminen on tällä hetkellä etusijalla. Satakunnan historiaesite saatetaan ottaa vielä myöhemmin käyttöön, jos resurssit riittävät.

Palautan työni InDesignin package -tiedostona, jotta Satakuntaliitto voi tehdä myöhemmin tarvittavia muutoksia työhön ja lisätä siihen omia tietojaan, kuten yhteystietoja sekä ISBN- ja ISSN-tunnuksia. Toivon itse, että esite tultaisiin vielä julkaisemaan myöhemmin.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Hägerstrand, L. 2009. Ideakirja mainonnan suunnittelijoille. Turku. Turun ammatti-korkeakoulu.

Ikävalko, E. 1995. Painotuotteen tekijän käsikirja. Helsinki. Tietopaketti Oy.

Keränen, V., Lamberg N. & Penttinen, J. 2003. Julkaisu ja kuvankäsittely. Porvoo. Docendo.

Leonard, N., Ambrose G. 2012. Basics Graphic Design 02: Design Research. Switzerland. AVA Publishing SA.

Nieminen, T. 2004. Visuaalinen markkinointi. Helsinki. WSOY.

Pesonen, E. 2007. Julkaisijan käsikirja. Jyväskylä. WSOY.

Parker, R.C. 1998. Hyvältä näyttää. Espoo. Suomen atk-kustannus.

Vilkka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki. Tammi.

Uimonen, T. 2010. Kirjoita kiinnostavasti. Helsinki. Infor.

Vuokko, P. 2009. Nonprofit-organisaatioiden markkinointi. Helsinki. WSOY.

Sähköiset lähteet:

Satakunnan www-sivut. 2009. Viitattu 20.1.2013. Saatavissa:
www.satakunta.fi/

Satakuntaliiton www-sivut. 2009. Viitattu 20.1.2013. Saatavissa:
<http://www.satakuntaliitto.fi/>

Toivanen, A. Graafinen.com. 2010-2012. Viitattu 20.1.2013. Saatavissa:
<http://www.graafinen.com/>

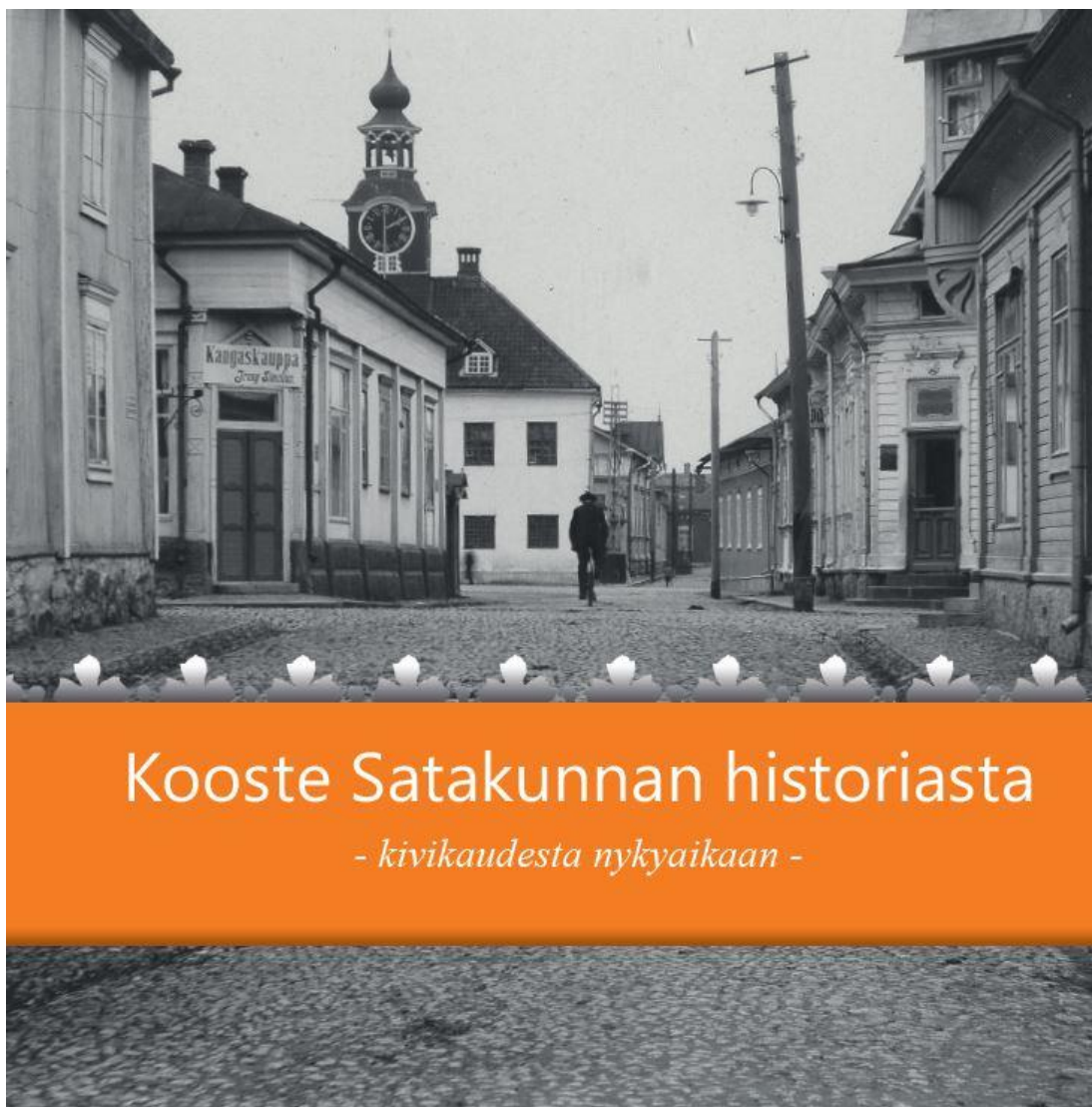
Visuaaliset lähteet:

Satakuntaliitto, 2012. Satakunnan merialue, Selkämeren aarreaitta.

Satakuntaliitto, 2011. Satakunta on enemmän.

Muut lähteet:

Leino, T. Historiaesite vaiheessa [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: tii-na.leino@satakunta.fi. Lähetetty 21.2.2013. Viitattu 23.2.2013.

Kooste Satakunnan historiasta

- kivikaudesta nykyaikaan -

Kooste Satakunnan historiasta - kivikaudesta nykyaikaan -

Tekstin lähteet: Satakunnan historia -teokset
Kuvat: Satakunnan Museo, Iida Huhtanen

Esite on tehty yhteistyönä Satakuntaliiton ja Satakunnan Museon kanssa.

Esite on oppinnäytetyö, jonka on suunnitellut ja toteuttanut Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelija Iida Huhtanen.

Tutustu historiaan aikajanaa seuraamalla!

Tunnetko jo maakuntasi historian?

Ensimmäiset merkit Satakunnan historiasta ovat löytyneet ajoilta ennen ajanlaskua eli kivikaudelta ja pronssikaudelta. Useat erilaiset historialliset jäänteet kuten käyttöesineet, haudat ja asumukset ovat paljastaneet millaista elämä oli esihistoriallisessa Satakunnassa.

Kokemäenjoki ja sen lähialueet ovat aikojen saatossa tarjonneet mahdollisuuden kiinteään asutukseen ja elinkeinojen harjoittamiseen. Satakunnan ensimmäiset kaupungit Ulvila ja Rauma kehittyivät keskiajalla, jolloin kristinusko alkoi myös levitä.

Ihmiset muuttivat kaupunkeihin ja maatalouden harjoittaminen vähentyi. Maakunta kasvoi sotien jälkeen paljolti teollisuutensa voimin. Sotien jälkeisen ajan suurin muutos satakuntalaisten arjessa oli elintason nousu. Kuntaliitokset muovasivat Satakuntaa ja sen väkilukua aina 2000-luvulle asti.

Tämä esite selvittää sinulle, miten Satakunnasta tuli Satakunta ja mistä sinun omat juuresi tulevat. Ole hyvä ja tutustu!

5

Satakunnan tarina alkaa KIVIKAUDESTA

Suomessa kivikausi vallitsi noin vuosina 8600–1500 eKr. Kivikausi kesti tuhansia vuosia ja sen aikana Suomessa oli useita eri kulttuureita, jotka erosivat toisistaan ajallisesti, alueellisesti ja esinetyypeiltään.

Kivikauden satakuntalaiset kuuluivat pyyntiäestöihin, jotka siirtyivät paikasta toiseen riippuen siitä, missä oli sillä hetkellä otollisinta asua. Tärkeimmät elinkeinot kivikaudella olivat kalastus ja metsästys.

Kivikaudella piti pystyä valmistamaan käyttökelpoisia työkaluja ja kaikkea muuta arkisessa elämässä tarvittavaa. Oikealla piistä valmistettuja terä kivi- ja pronssikauden vaihteesta.

5200 eKr.

Huittisten hirvenpää valmistetaan

Kivikaudella työkalujen lisäksi kivistä valmistettiin taidokkaita eläinpääseita kuten Satakunnasta löytynyt hirvenpäänuija, joka ajoittuu noin 5200 eKr. Sen löysi Kustaa Mäenpää vuonna 1904.

2500 eKr.

Vasarakirveskulttuurin saapuminen

Kivikauden loppupuolella noin 2500 eKr. vasarakirveskulttuurin mukana tuli uudenlainen ase, vasarakirves.

2000 eKr.

Kiukaisten kulttuurin alkaminen

Maamme nuorin kivikauden vaihe on nimetty Panellian Uotinmäen laajan asuinpaikkalöydön mukaan. Kiukaisten kulttuuri oli tyypillinen rannikkokulttuuri, joka levittyi aina Vaasasta Viipurinlahdelle ja Ahvenanmaalle saakka.

Esihistoriallinen asutus sijoittui **KOKEMÄENJOELLE**

Kivikaudella ihmiset vaihtoivat asuinalueitaan, mutta pronssikaudella majat ja talot tarkoitettiin pysyvään asumiseen. Pronssikaudella Suomi jakaantui rannikon ja sisämaan kulttuureihin.

Rautakaudelle siirryttäessä Satakunnan kiinteä asutus sijoittui vesireittien varsille. Kalastus oli jokivarren ja rannikon asukkailla tärkein elinkeino.

Satakunnan pronssi- ja rautakaudelta on löydetty useita erilaisia käyttöesineitä.

Vasemmalla pronssikautinen kampa, joka löydettiin Nakkilan Rieskaronmäeltä. Oikealla kääremsolki keskiseltä rautakaudelta.

1500 ekr.

Pronssikausi alkaa

Panelian Kuninkaanhauda on pronssikauden hautarakentamisen huipentuma, joka on halkaisijaltaan kolmekymmenmetrinen. Kuninkaanhaudaa voidaan pitää pronssikauden symbolina.

1500-500 ekr.

Sammallahdenmäki syntyy

Rauman Lapin kivikylässä sijaitseva pronssikautinen muinaisjäännösalue nimettiin Suomen ensimmäisenä arkeologisena kohteena UNESCO:n maailmanperintöluetteloon.

500-1200 jkr

Luistarin alue ja Euran muinaispuku

Luistarin alue Eurassa on nykyään kunnostettu muinaispuistiksi. Euran muinaispuku on tehty yhden Luistarin viikinkiaikaisen haudan löytöjen perusteella.

Suomalaisten pyhimys **PIISPA HENRIK**

Esihistorian ja historiallisen ajan taitteesta on peräisin satakuntalainen tarina, jonka mukaan piispa Henrik ja Lalli kohtasivat Köyliönjärven jäällä kohtalokkain seurauksin.

Suomeen tehtyjen ristiretkien jälkeen Piispa Henrik jäi maahan ja levitti kristinuskoa nykyisen Varsinais-Suomen pohjoisosissa ja eteläisessä Satakunnassa. Tunnetuimman kertomuksen mukaan talonpoika Lalli surmasi piispa Henrikin Köyliönjärven jäällä. Varmuutta tapahtuman paikkansapitävyydestä ei ole. Piispa surmattiin joka tapauksessa kesken käännytystyönsä.

Piispa Henrikistä tuli suomalaisten pyhimys. Häntä alettiin kutsua pyhäksi Henriksi. Nousiaisten kirkosta, jonne Pyhän Henrikin ruumis haudattiin, tuli Pyhän Henrikin kirkko.

1150

Kristinusko leviää

Suomeen tehtiin Ruotsista kauppa- ja verotusmatkoja, joiden aikana suomalaisia käännyttiin kristinuskoon. Legendaan mukaan ensimmäinen ristiretki tehtiin noin vuonna 1150, jonka jälkeen Piispa Henrik jäi Satakuntaan jatkamaan käännytystyötään.

1331

Keskiajan Satakunnan **KAUPUNGIT KEHITTYIVÄT**

Satakunnan väestö oli koko keskiajan pääasiassa kiinteästi paikallaan pysyvää, kylissään asuvaa ja peltota viljelevää väkeä. Satakuntalainen yhteiskunta muuttui hyvin talonpoikaiseksi.

Keskiajalla Satakunnan maakunta mainitaan ensimmäisen kerran historiallisissa lähteissä ja kaksi maakunnan kaupunkia saa kaupunkioikeutensa. Ulvila ja Rauma.

Mistä nimi "Satakunta"?

Yleisimmän käsityksen mukaan Satakunnan nimi tarkoittaa suurehkoa yhtenäistä asutusalueita, joka pystyi asettamaan satavahvuisen, yhden joukon tai jopa useampia joukkoja sodankäyntitarkoitukseen.

Satakunta mainitaan 1. kerran

Satakunnan maakunta esiintyy ensi kerran historiallisissa lähteissä tammikuussa 1331. Kirje vahvistettiin Satakunnan sinetillä.

1365

Ulvilan ja Rauman perustaminen

Ulvila perustettiin vuonna 1365 kaupan ja käsityön keskittämiseksi. Vuonna 1442 Satakunta sai toisen kaupunkinsa, Rauman.

Satakunta lähti vahvistumaan

TEOLLISUUDELLA JA MAANVILJELYKSELLÄ

Satakunnassa todennäköisesti ensimmäinen maanviljelyksen muoto oli kaskeaminen. Teollisuuteen kuuluivat myllyt, sahateollisuus, laivan varustus ja rautateollisuus. Kulkuyhteyksiä alettiin parantamaan elinkeinoelämän vilkastuessa.

Porin perustaminen

1558 Juhana Herttua perustaa Porin. Ulvilan kaupungin porvarit pakotetaan muuttamaan Porin karanteenin merenrannan perässä.

Mistä tulevat Satakunnan värit sininen ja keltainen?

Satakunnan vaakuna ja maakuntamme värit olivat jo Juhana Herttuan vaakunassa vuonna 1557. Ruotsin lipun väreiksi ne vahvistuivat vasta myöhemmin.

Kahtuan ruukki rakennetaan

1689 Satakunnan ensimmäinen ruukki rakennetaan Eurajoen varrelle Euraan. Toisen ruukkinsa Satakunta sai Leineperiin vuonna 1771.

Reposaari ehdolla pääkaupungiksi

1700 Turun yliopiston professori Israel Nesselius esitti suunnitelman, jossa Porin Reposaaresta tehtäisiin Suomen pääkaupunki vilkkaan vientisatamansa ansiosta.

Porin Konepaja Oy oli Porissa vuonna 1858 perustettu valimo ja konepaja. Muun muassa Porin Matti -lämmitysuuni oli yksi Rosenlewin konepajan tunnetuimmista tuotteista.

Akseli Gallen-Kallela syntyy

1865 Porissa syntyneen taidemaalalan yksi tunnetuimmista toista Sigrid Juseliuksen mausoleumissa toteutettiin vuonna 1901-1903.

Porin Puuvillan toiminta alkaa

1898 Porin Puuvilla Oy valmisti puuvillakankaita ja lankaa vuosina 1898-1974. Nykypäivänä tehtaasta toimii eri alojen yrityksiä.

Satakunnan nopea

VÄESTÖNKASVU

1800-luvun jälkipuolella suurin osa Satakunnan ihmisistä asui Kokemäenjoenlaaksossa. 1870-luvun satakuntalainen maisema oli jo vahvasti muokkaantunut ihmisten toimesta.

Satakunnan alueella asui runsaat 140 000 henkeä. Rauman kehittyminen maan johtavaksi merenkulukaupungiksi takasi suhteellisen nopean väestönkasvun. Vuosina 1870-1940 maaseudulla maatalous pysyi pääasiallisena elinkeinona.

Satakunnan laulu esitetään 1. kerran

1912 Laulun oli sanoittanut Aino Voipio ja säveltänyt Aksel Törnudd. Maakuntalauluksi se tuli vuonna 1948.

Alvar Aallon Villa Mairea nousee Noormarkkuun

1939 Modernismia edustava rakennus on yksi tyylilajinsa onnistuneimmista luomuksista ja lukeutuu Aallon tunnetuimpiin teoksiin.

Kohti 2000-luvun hyvinvoivaa

MAAKUNTAA

Maatalouden kannattavuus alkoi kuitenkin heiketä. Ihmiset alkoivat muuttaa syrjäkyliltä kirkonkyläin ja kaupunkien. Kaupungistumisen muokkasi yhteisöä. Teollisuuden asema oli Satakunnassa merkittävä vuosituhannen lopulle asti. Alueliitosten myötä Satakunnan väkiluku lähti nousemaan entisestään.

Satakunta alettiin tuntea tapahtuma- ja matkailumaakuntana. Nykypäivänä Satakunnan maakunta on tulvillaan erilaisia tapahtumia, kulttuuria ja toimintaa.

1966

Pori Jazz näkee päivänvalon

Pori Jazz alkoi kahdella konsertilla ja yksillä jameilla. Pääkonsertissa vieraili lauantaina 600 ihmistä.

1991

Vanha Rauma maailmanperintökohteeksi

Vanha Rauma valittiin UNESCO:n maailmanperintöluetteloon esimerkkinä elävästä ja hyvin hoidetusta pohjoismaisesta puukaupungista.

2006

Kaljaasi Ihana rakennetaan

Perinnelaiva rakennettiin Luvialla talkoovoimin puusta perinteisiä rakennustapoja kunnioittaen vuosina 2006-2011.

2011

Selkämeren kansallispuisto perustetaan

Kansallispuiston merkitys vedenalaisen luonnon suojelussa on erityisen suuri. Puistossa eteläinen ja pohjoinen laji kohtaavat ja alueen linnusto on monipuolinen.

1500-luvulta asti tunnettu Vuojen kartano toimii tänä päivänä monipuolisena kokous-, koulutus- ja kulttuurikeskuksena.

Kooste Satakunnan historiasta

- kivikaudesta nykyaikaan -

Tutustu maakuntasi historiaan!

